№ 28 ԿԻՐԱԿԻ, 8 ՓԵՏՐՎԱՐԻ 1915 ԿԻՐԱԿԻ, 8 ՓԵՏՐՎԱՐԻ № 28

ՔԱՌԱՍՈՒՆԶՈՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի. կէս տարվանը և 7 ամսվանը 6 ռուբլի. ամսական 85 կոպ. Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.

Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Соломоновская ул., № 21.

Tiflis, Rédaction „Mschak"

Խմբագրատան տելեֆոն № 2—53

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից)

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզվով

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 20—10 կոպ.

Տպարանի տելեֆոն № 67.

Կարճատև ու ծանր հիւանդութիւնից յետոյ վախճանվեց փետրվարի 2-ին, երկուշաբթի օրը, երեկոյեան ժամը 5-ին, իրանց թանգագին և սիրելի

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ

ՄՈՒԹԱՖԵԱՆԸ,

որի մասին ցաւօք սրտի յայտնում են վշտաբեկ մայրը, զաւակները և քոյրերը: Յուղարկաւորութիւնը այսօր, կիրակի, առաւօտեան ժամը 10-ին, բնակարանից (Պասկեվիչի փողոց № 12) դէպի Քամոյեան եկեղեցին (Դվորցօվայա փողոց): Թաղումը Խօջիվանքի գերեզմանատանը:

Դագաղի վրա պսակներ և ծաղիկներ չեն դրվելու:

(ա. օ.) 67. 3—3

Սօֆիա Կարապետեան Ղազազեանը իր զաւակներով յայտնում է ազգականներին և ծանօթներին իր անմոռանալի եղբօր և սիրելի քեռու՝

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ

ՄՈՒԹԱՖԵԱՆԻ

մահը: Յուղարկաւորութիւնը այսօր, կիրակի, առաւօտեան ժամը 10-ին, բնակարանից (Պասկեվիչի փողոց 12) դէպի Քամոյեան եկեղեցին (Դվորցօվայա): Թաղումը Խօջիվանքի գերեզմանատանը:

70. 1—1

Յովհաննէս Մութաֆեանի Թիֆլիսի և Ջուլֆայի գրասենեակների ծառայողները սրտի ցաւօք յայտնում են

Յովհաննէս Կարապետեան

ՄՈՒԹԱՖԵԱՆԻ

մահը, որ տեղի ունեցաւ երկուշաբթի օրը, փետրվարի 2-ին, երեկոյեան ժամը 5-ին: Յուղարկաւորութիւնը այսօր, կիրակի, առաւօտեան ժամը 10-ին, բնակարանից (Պասկեվիչի փողոց № 12) դէպի Քամոյեան եկեղեցին (Դվորցօվայա փողոց): Թաղումը Խօջիվանքի գերեզմանատանը:

71. 2—2

Նունէ Ալիբէկեանը, Ալէքսանդր, Գէորգ եւ Լեւոն Խատիսեանները իրանց ամուսինների հետ յայտնում են իրանց բարեկամներին և ծանօթներին, որ երկուշաբթի, փետրվարի 9-ին, իրանց հանգուցեալ մօր

ՄԱՐԻԱՄ ԽԱՏԻՍԵԱՆԻ

մահվան տարեդարձին հոգեհանգիստ կը կատարվի նրա գերեզմանի վրա Վանքի աւագ եկեղեցու բակում:

77. 1—1

Վշտաբեկ ՈՎՍԱՆՆԱ ՏԷՐՏԷՐԵԱՆԸ իր զաւակներով և ԱՐՏԱՇԷՍ ՏԷՐՏԷՐԵԱՆԸ իր կնոջ հետ յայտնում են իրանց բարեկամներին, ազգականներին և ծանօթներին իրանց սիրելի և անմոռանալի որդու, եղբօր և տագեր՝

ԲԺԻՇԿ

ՎԱՀԱՆ ՏԷՐՏԷՐԵԱՆԻ

վաղաժամ մահը, որ տեղի ունեցաւ փետրվարի 2-ի գիշերը, բծաւոր տիֆով վարակվելուց, Կարսի բերդի հիւանդանոցի սաւր վարակիչ հիւանդութիւնների բաժնում: Հանգուցեալի աճիւնը տեղափոխված է Թիֆլիս՝ Խօջիվանքի գերեզմանատան սենեակը, որի թաղումը կը կատարվի կիրակի, փետրվարի 8-ին, յիշեալ գերեզմանատանը, պատարագից յետոյ, որը սկսվելու է առաւօտեան ժամը 11-ին, Խօջիվանքի գերեզմանատան եկեղեցում:

68. 2—2

ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑԻ ԴԱՀԼԻՃՈՒՄ

(Գրիբոյեդովսկայա փողոց № 8)

Երեքշաբթի, փետրվարի 10-ին —✦— Տեղի կունենայ

ԳՐԱԿԱՆ-ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

„Հայոց հարցի" մասին կը դասախօսէ պ. Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ: || Գրական-Երաժշտական բաժին՝ բարեհաճ մասնակցութեամբ օր. և տիկ. Հ. Մնացականեանի, Արմ. Տիգրանեանի, Վ. Վասիլեվայի, Մ. Սոլովեանի, պ. պ. դերասան Մանուէլեանի, Ա. Մինասեանի, Թադէոս Բունիաթեանի և ուրիշների:

Երգեցիկ խումբը՝ ղեկավարութեամբ Դ. Ղազարեանի և Ե. Սարգսեանի:

Անտրակտներին կը նուագեն ժողովրդական աշուղները՝ ԲԱԲԱ-ՋԻԿԻ ղեկավարութեամբ:

Տոմսակները վաղօրօք կարելի է ձեռք բերել՝ Երաժշտական դպրոցում, «Կաֆէ Ցենտրալում» (Երևանեան հրապ.) և Գայիանեան դպրոցում պ. Աղաջանեանի մօտ:

Սկիզբը երեկոյեան ժամը $7^{1}/_{2}$-ին: ✦✦ Կարգադրիչ՝ Գ. Մազմանեան

առ. 75. 2—1

ՀԱՅ ՆՊԱՍՏԱՄԱՏՈՅՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ խնդրում է երգիչ-երգչուհիներին, որոնք կը կամենային մասնակցել մարտի 7-ին յօգուտ փախստականների տրվելիք Հոգեւոր համերգին, դիմել ամէն օր, երեկոյեան ժամը 5—7-ը տ. Հ. Մարտիրոսեանի բնակարանը (Мадатовская, № 7), ուր կը կատարվի ձայների փորձ ԴՐ. ՄԻՐՋԱՅԵԱՆԻ ձեռքով:

Խնդրվում է ցանկացող երգիչ-երգչուհիներին դիմել մինչև փետրվարի 15-ը:

(ա. օ.) առ. 79. 4—1

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏՈՒՆ

(ԶՈՒԲԱԼՕՎԻ ԱՆՈՒԱՆ)

Վաղը, երկուշաբթի, փետրվարի 9-ին

ՀԱՅԿ. ԴՐԱՄ. ԽՄԲԱԿՑ.

Կը ներկայացնէ

ԺԱՅՌ

Դրամա 4 գործ., հեղ. Վ. Փափազեանի:

ՄԱՍՆԱԿՑՈՒՄ ԵՆ.—տ. տ. Զաբէլ, Ցամիկ, Բեգիզյանեան-Օհանեան, օր. Վանեցեան. պ. պ. Բագրատունի, Բոյաճեան, Գաւրօշ, Դաւիթխանեան, Երամեան, Ցարութիւնեան II, Ղոլանջեան, Ղուշչեան, Մարութեան, Օհանեան և ուրիշներ:

Ռեժիսեօր՝ ԱՄՕ-ԽԱՐԱԶԵԱՆ

Սկիզբը երեկ. ճիշդ ժամը 8-ին:

Վարչութեան հերթապահ անդամներ՝ Մ. ՍՏԱՄԲՕԼՑԵԱՆ և Ա. ԵԼԻԶԲԱՐԵԱՆ

ԱԶԴ.—Պատրաստվում են «Հայրենասէր զօրավար» և «Մօննա-Վաննա»:

առ. 78. 1—1

ԱՆԵՐՈՒԺԱԿԱՆ ԵՒ ՎԻՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Րտիշչեվսկայա 13, տելէֆոն 4—21.

Ընդունելութիւն թէ կանանց և թէ տղամարդկանց, նոյնպէս և վիրաբուժութեան կարիք ունեցող մնայուն (стаціонаръ) հիւանդների (բացի վարակիչ և հոգեկան հիւանդութիւններից) վաղօրօք գրվելու պայմանով:

Ընդունելութիւն՝ կանանց հիւանդ. ամեն օր՝ ժ. 11—12 առ.:

Հիւանդանոցի բժիշկները

Ա. Ա. Ցարութիւնեան

Ն. Ն. Վեսելովզորով

Վ. Ա. Զակրժեվսկի

Ի. Գ. Կալամկարեան

Ա. Ա. Նովիցկիյ

Գ. Ն. Տէր-Ներսէսեան

Ա. Ր. Փիշէր

Ս. Պ. Շահպարոնեանց

(Հ կ.) առ 970. 100—27

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Մ. Յ. ՄՈՒՐԱԴԵԱՆ

Նախկին օրդինատ. Մոսկվայի համալսարանի և ասսիստենտ Բեռլինի համալսարանի պրոֆ. Պօզնէրի:

Ընդունում է հիւանդներին միզասեռական, սիֆիլիսի և կաշուի հիւանդութիւններով, առ. ժ. 10—12, երեկ. ժ. 4—6: Սոլոլակ՝ Րտիշչեվսկայա փող. սեփ. տուն, № 1, հրդեհաշէջների բնակատեղիի դիմացը, տելէֆոն 10—58.

(չ. ու. կ.) առ. 875. 70—58

ԲԺՇԻՇԿ

Շուշանիկ Նաքաշեան

(Մասնագէտ կանանց հիւանդութիւնների եւ մանկաբարձութեան):

Ընդունում է հիւանդներին՝ (առ. ժ. $12^{1}/_{2}$—2. (եր. ժ. 4—6.

Հասցէն՝ Սոլոլակ, Րտիշչեվսկայա փ. № 1. Հեռախօս 10—58.

Ե.Հ.Կ.) առ. 784. 100—63

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

Ս. Գ. ԿԷՕՆՋԷԵԱՆ

պլոմբ, արհեստական ատամներ, ատամի հեռացումը առանց ցաւի:

Ընդունելութիւնը ամենայն օր.

Առաւ. 10—2 ժ.

Երեկ. 4—7 ժ.

Կիրակի օրերը 10—12.

Լերմոնտովսկայա փողոց № 1. մուտքը Նըրքափողոցից:

առ. (Հ.կ.) 804. 0—84

ՎՐԱՑ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՍՈՒԳԸ

Վրաստանը և վրաց ժողովուրդը այսօր սուգի մէջ է:

Նա կորցրել է իր մեծագոյն զաւակներից մէկը. նա կորցրել է ժողովրդական ստեղծագործական մաքի, հանճարի ներկայացուցիչներից մէկը, կամ աւելի ճիշդն ասած՝ երկրորդ փայլուն ներկայացուցիչը, Շօթա Ռուսթավելիից յետոյ:

Եւ այն անգին յուզմունքը, վիշտը, որ յարուցել է Ակակի Ծերեթելիի մահը համայն վրաց ժողովրդի մէջ, այն ընդհանուր միութիւնը վրաց հասարակական, մտաւոր և քաղաքական հոսանքների, ուղղութիւնների, որ առաջ է եկել նրա դագաղի շուրջը, ցոյց է տալիս, որ նա, արդարև, ժողովրդական մեծ բանաստեղծ է, վրաց ազգային մեծ բարդ և աշուղ, մեծ երգիչ վրաց ժողովրդի վշտերի, իղձերի, յոյզերի և յոյսերի:

Այդ կարևոր հանգամանքն արդէն մեզ՝ հայերիս վրա բարոյական պարտականութիւն է դնում խորին յարգանքով և ցաւակցութեամբ վերաբերվել վրացիների համաժողովրդական սուգին, չը խօսելով արդէն և այն կարևոր հանգամանքի մասին, որ վրացիները և հայերը, դեռ իրանց կուլտուրայի արշալոյսին, քրիստոնէական կուլտուրայի ծագման օրից, կապված լինելով իրար հետ իրանց պատմութեամբ, գրացիութեամբ, յաճախ հաղորդակից և մասնակից են եղել իրար ցաւերին, ուրախութիւններին և յաճախ յուզվել, տուայտել են միևնոյն յոյսերով, անկատարութիւններով, ցաւերով:

Ոչ մի կասկած չը կայ, որ հանգուցեալ Ակակին եղել է մեծ հայրենասէր և ամէն բանից, ամենքից գեր ի վեր է դասել իր մայրենի երկրի, ժողովրդի շահերը: Սակայն սա պարադոքս չի լինի, եթէ ասեմ, որ մեծ հայրենասէրները պէտք է համարվեն և մեծ մարդասէրներ, կոսմօպօլիտներ: Մեզ համար այդ շատ պարզ է. միայն մեծ, իսկական, անկեղծ հայրենասէրը կարող է լինել և մարդասէր, հումանիտար. միայն մեծ, իսկական, անկեղծ հայրենասէրը կարող է ըմբռնել իր ժողովրդի էական շահերի հետ և համամարդկային շահերը. միայն մեծ, անկեղծ հայրենասէրը, ժողովրդական իդէալների սպասաւորութեամբ, կարող է սպասաւորել և համամարդկային իդէալներին: Ով լաւ վրացի չէ, ով լաւ հայ չէ, ով իր ազգը չէ սիրում ջերմօրէն, անկեղծօրէն, նա չէ կարող սիրել և միւս ազգերը, նա չէ կարող սիրել մարդկութիւնը: Մենք ընդունում ենք, որ մեծ, իսկական, անկեղծ հայրենասէրը իր ջերմեռանդութեան մէջ կարող է սխալներ գործել, կարող է նոյնիսկ անարդար վերաբերմունք ունենալ դէպի միւս ազգութիւնները, բայց այդ շեղումները, սխալները մեծ հայրենասէրների մէջ բօպէական են և վաղանցուկ, և նրանք չեն, որ կազմում են նրա արժէքը, նրա համար անմահութիւն հիւսողը:

Ոչ. անմահութիւն հիւսողը բանաստեղծական տաղանդն է, որ գրգռում է ժողովրդի մէջ վեհ, բարի զգացումներ, մտքեր, յոյզեր, դաստիարակում է մի ամբողջ ժողովուրդ գթութեան, բարութեան, կարեկցութեան, եղբայրսիրութեան մէջ, յարուցանելով քնքոյշ, նուրբ, ազնիւ զգացումներ. իսկ դրանով նա յարուցանում է, յուզում և համամարդկային զգայումներ, մտքեր, մարդասիրութեան զգացումներ:

Մենք այսօր յարգանք ենք մատուցանում ժողովրդական ստեղծագործական հանճարի մեծ ներկայացուցչի՝ Ակակի Ծերեթելիի աճիւններին:

«Մշակը», իբր հայ մտաւորականութեան ներկայացուցիչներից մինը, իր անկեղծ և եղբայրական վշտակցութիւնն է յայտնում վրաց ժողովրդին և ինտելիգենցիային նրանց կրած ծանր և անփոխարինելի կորստի առիթով և իղձ է յայտնում, որ երկու ազգերի միջև եղբայրական, կուլտուրական, հոգեոր-բարոյական կապերն ամրապնդվեն և վրաց ու հայոց ազգերն ըմբռնեն, վերջապէս, այն ճշմարտութիւնը, ինչպէս արտայայտեց վրաց գործիչներից մինը, թէ անհրաժեշտ է երկու ազգութիւնների գոյութեան և բարօրութեան համար նրանց միաբանութիւնը, համերաշխութիւնը:

Հ. Առաքելեան

ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

—o—

ՊԱՏԵՐԱԶՄ ԹՈՒՐՔԻԱՅԻ ԴԷՄ

—o—

(Պատահական հեռագիր)

Հին-Նախիջևան, 6 փետրվ.

Խորին շնորհակալութիւն եմ յայտնում Շարուր-Դարալագեազի գաւառապետին, փախստականներին ցոյց տուած սրտագին վերաբերմունքի համար, որ Թուրքերից ալիւր և դրամ հաւաքեց յօգուտ գաղթականների. այնուհետև շնորհակալութիւն եմ յայտնում Հայրապետ Դաւիդովիչ Շաստուբեանին, որ իր վրա վերցրեց 100 հոգի գաղթական պահել Շանգրէյ գիւղում 2 ամսով:

Կոմիտէտի նախագահ Ներսէս եպիսկոպոս

ԹՈՒՐՔԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՇՈՒՐՋԸ

—

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

6 փետրվարի

ԹԷՀՐԱՆ.—Վերջին ժամանակ Քիւրդիստանում նորից ուժեղացել է Թիւրքական պրօպագանդան՝ Պարսկական Քիւրդիստանը բաժանելու նպատակով:

Խանէկէնում և Կասրիշիրինում կենտրոնացած Թիւրքերը մտադիր են շարժվել Քիւրդիստանով դէպի Զէնջան, որ հանդիսանում է Համադանի, Թէհրանի, Րաշտի և Թաւրիզի ճանապարհների հանգոյց: Առայժմ Թիւրքերը երևացել են փոքր քանակութեամբ Սակըզում, Բանէում և Սինէում:

—

(Լրագիրներից)

✦ Աթէնքից մասնաւոր աղբիւրներից տեղեկացնում են, որ Յունաստանում, չը նայած Վիլհէլմի անձնական հեռագրին՝ ուղղված Կօնստանտին թագաւորին, որով խնդրվում է ձեռնպահ մնալ Թիւրքիայի դէմ հանդէս գալուց, արդէն նաւատորմի ընդհանուր զօրահանութիւն է յայտարարված, զէնքի են կանչված նաև ցամաքային մի քանի զօրագնդեր:

✦ Ռուշչուկի վրայով Ցարգրադ է անցել իշխան Հօհենլօէն, որ յանձնելու է Վիլհէլմ կայսրի նամակը սուլթանին:

✦ Յունական մամուլը դժգոհ է Սազօնովի ճառի այն մասից, որ վերաբերում է Նեղուցներին և Կ. Պոլսին: Լրագիրները յայտնում են, որ երբ Թիւրքիան անհետանայ Եւրոպայի քարտէզից, Նեղուցները և Պոլիսը կամ դառնան չէզոք կամ բաժին ընկնեն Յունաստանին, որովհետև «ինքը Աստուած վերջին ժամանակ նրա կողմն է»:

✦ Անգլիան և Ֆրանսիան խոստացել են Յունաստանին 150 միլիօն ֆրանկ պատերազմական գործողութիւններ սկսելու դէպքում:

ՔՐՈՆԻԿ

—

Պարիզ, 10 յունվ.

Ութը-տասը օր առաջ, հեռագիրները հաղորդեցին Կ. Պոլսէն եկած լուր մը, որու համեմատ Թալէաթ-բէյ որպէս թէ հակամէտ է երրեակ համաձայնութեան կողմը հակող Թիւրք կուսակցութեան գլուխն անցնիլ ու վճռապէս զատուիլ գերմանասէր կուսակցութենէն, որ կը սկսի եղեր տկարանալ՝ մանաւանդ Էնվէր-փաշայի ու Լիման ֆօն Սանդըրսի Հայաստան ու Ջէմալփաշայի Պաղեստին երթալէն ի վեր: Ատիկա ցոյց կուտար, որ Կ. Պոլսոյ Թիւրք ղեկավարներուն մէջ իրենց գործած շաշօրդական սխալին գիտակցութիւնն սկսած են ունենալ և կը փափագին դարմանել զայն՝ երրեակ համաձայնութեան մօտենալու փորձ մը ընելով պատերազմին վերջ դնելու համար: Բայց «Թան» կիսապաշտօնական թերթը ամենակարևոր յստակութեամբ մը յայտարարեց, թէ Թիւրքիոյ գլխատումը անդառնալիօրէն որոշուած բան մըն է, և այս կամ այն Թիւրք պետական մարդուն նորանոր դերասանութիւններն այլ ևս ոչ մէկը պիտի խաբեն. «... Թէ Գերմանիոյ գործակալները, Էնվէրն ըլլայ կամ Թալէաթը, Ջանան Էնքգինքնին երրեակ համաձայնութեան բարեկամ ձևացնել կամ իրենց բուն դէմքը պահպանեն, թէ նոր յեղափոխութիւն մը Թիւրքիոյ ղեկավարները փոխէ կամ թէ սոնք պահեն իրենց պաշտօնը, այս ամենը շատ երկրորդական է դարձած: Թիւրքիան՝ ինչ ալ պատահի՝ միշտ պիտի շարունակէ ներկայանալ իբր պետութիւն մը, որ կանհետանայ՝ շատ աւելի իր սեփական ղեկավարներուն քայքայիչ գործունէութեամբը, քան արտաքին ուժերու հարուածին տակ: Եւ արևելեան հարցը, որուն հիմնական լուծումը ձեռնարկելէ կը խուսափէինք ցարդ՝ եւրոպական ընդհանուր պատերազմ մը յառաջ բերելէ վախնալով, պիտի լուծուի՝ այն միւս խնդիրներուն հետ, որոնք ներկայ պատերազմին շնորհիւ պիտի կարգադրուին, դաշնակիցներու վերջնական յաղթանակէն յետոյ:

«Գերմանական պետութեանց ծառայու-

Թեանը գնելով ինքզինքը, Թիւրքիա ցոյց տուաւ թէ էնթերիգը մինչև որ աստիճան կրնայ յաջողութիւն գտնել իր մէջ։ Այդ պետութիւնը կը ներկայացնէ անխչխանութեան անբուժելի վառարան մը և իր գոյութիւնն իսկ սպառնալիք մը դարձած է Արևելքի ու Եւրոպայի անդորրութեան համար, մշտական վտանգ մը ապահովութեանը համար ոչ Թիւրք ժողովուրդներուն, որոնք ապականեալ ու կեղեքիչ փոքրամասնութեան մը տիրապետութեան ենթարկուած են։ Ի՞նչ փոյթ՝ այս պայմաններուն մէջ՝ որ դերակատարները փոխուին Կ. Պոլսոյ մէջ, կամ թէ ղեկավարները երեսնին նոր դիմակով մը ծածկեն։ Այդ «Թիւրքաբանութիւնները», որոնց մերթ խաղալիք եղած են միամիտ դիւանագէտներ, այժմ Թափանցիկ են ամենուն համար։ Պատրանքները ցնդած են, և ակներև է այսօր, որ Եւրոպայի ու Արևելքի վերակազմութեան համար անհրաժեշտ է օսմանեան կայսրութեան անհետացումը և թէ այդ վերակազմութիւնը իրեն հետևանք պիտի ունենայ օսմանեան պետութիւնը բաղկացնող ժողովուրդներուն ազատագրումը։ Ատիկա պիտի ըլլայ տրամաբանական լրացուցիչը՝ առնելով Թիւրքիոյ եւրոպական նահանգները կազմող ժողովուրդներուն ազատումին»։

Ա. Չօպանեան

ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

—o—

ՌՈՒՍ-ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՌՈՒՍ-ԱՒՍՏՐԻԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

6 փետրվ.

ՊԵՏՐՕԳՐԱԴ.—Պաշտօնական։ Գերագոյն Զօրահրամանատարի շտաբի կողմից.

Նէմանի և Վիսլայի միջև գտնվող զօրաճակատում մեր զօրքերը Աւգուստովի շրջանում աստիճանաբար դուրս են գալիս կռւից։ Օսովեցի մօտ և Լոմժայի ճանապարհների վրա կռիւները զարգանում են։ Վիսլայի ձախ ափում էական փոփոխութիւններ չը կան։

Դունայեցի զօրաճակատում տաք թնդանօթաձգութիւն է։ Աւստրիացիք փորձում էին մօտենալ Օտսինօվի մօտ մեր ամրութեան, բայց աջողութիւն չունեցան։

Կարպատներում, Եասիօնկա շրջանում և Ստրօպկօյի հիւսիս-արևելեան մասում մենք վանեցինք թշնամու մի շարք յարձակումները։ Սուինային խիզախ գրոհով մեր զօրքերը տիրացան Նօլեա-Միխօվայից դէպի հիւսիս գըտնվող բարձունքին։ Փետրվ. 4-ի արշալոյսին մեր գումարտակներից մէկը Զավադկա շրջանում ձեռք ձգեց մի ամրութիւն, որը պաշտպանող գերմանացիք սրի քաշվեցին։ Գերմանացիների երկու հակայարձակումները, որ գործեցին խիտ զօրաշարքերով, մենք աջողութեամբ վանեցինք թշնամու համար խոշոր կորուստներով։

Վիշկովի շրջանում յամառ կռիւները շարունակվում են. երկու օրվայ ընթացքում մենք գերի ենք բռնել աւելի քան 2000 հոգու 8 գնդակացիրով։

ՊԵՏՐՕԳՐԱԴ.—Պաշտօնական։ Գեներալշտաբի գլխաւոր վարչութեան կողմից.

«Աւստրիական պաշտօնական հաղորդագրութիւնների մէջ մի բացարձակ սուտ կայ, թէ նրանք վերջին օրերը ձեռք են ձգել 29,000 գերի։ Թէ որ աստիճան աւստրիացիների յաւելուածները հեռու են իրականութիւնից, երևում է հետևեալ համեմատութիւնից. աւստրիական տուեալների համաձայն, Բուկօվինայից մեր զօրքերի վերջին նահանջի ժամանակ մենք կորցրինք 12,000 գերի, մինչդեռ Բուկօվինայում գործող մեր զօրամասերի ընդհանուր թիւը այն ժամանակ անհամեմատ պակաս էր այդ քանակից։ Բուկօվինայից նահանջելու ամբողջ ժամանակամիջոցում մենք կորցրել ենք սպանվածներով, վիրաւորվածներով և անհետ կորածներով 7 օֆիցեր և 1007 զինուոր»։

ՖՐԱՆՍ-ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ԱՆԳԼՕ-ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

6 փետրվարի

ՊԱՐԻԶ.— Փետրվարի 5-ի պաշտօնական հաղորդագրութիւնը յայտնում է.

«Ծովի մօտից մինչև Էն գետը փետրվարի 5-ին գերմանացիք 5 անգամ ռմբակոծեցին մեր զօրքերին. նրանք փորձում էին ետ խլել փետրվարի 4-ին կորցրած խրամատները, բայց ցիրուցան եղան և կռւի դաշտում թողին մի քանի հարիւր դիակ։

«Շամպայնում Սուէնի, Պէրտի և Բօսէժուրի շրջաններում թշնամին լոյս փետրվարի 4-ի գիշերը և յետոյ փետրվարի 5-ի առաւօտը գործեց երկու չափազանց կատաղի հակայարձակում ամբողջ զօրաճակատում, որպէսզի նորից ձեռք ձգէ փետրվարի 3-ին և 4-ին մեզ անցած խրամատները, բայց երկու հակայարձակումն էլ վերջնականապէս վանեցինք և մենք ոչ միայն ցիրուցան արինք թշնամուն սուինային յարձակումով, այլ և մեր ձեռքում պահեցինք մեր դիրքերը, գրաւելով 3 գնդակացիր ու վերցնելով մի քանի հարիւր գերի։ Մի քանի գնդեր կորցրին իրանց կազմի երրորդ մասը, մնացածը՝ կէս մասը։

«Լօթարինգիայում մենք յարձակման դիմեցինք, որի հետևանքում տիրացանք Նօրրուա գիւղին։ Էլզասում մենք գրաւել ենք Պիտօնը, որ ամուր դիրքերից մէկն է։ Այստեղ մենք ձեռք ձգեցինք 5 գնդակացիր, մի քանի հարիւր հրացան, ռումբեր, վահաններ, հեռախօսի գործիքներ, մի քանի հազար փամփուշտ և հազով լի տոպրակներ։

«Գերմանացիք նորից ռմբակոծութեան ենթարկեցին Րէյմսը»։

ՊԱՐԻԶ.— Պաշտօնապէս հաղորդվում է, որ Արրասից դէպի հիւսիս մենք գրաւել ենք գերմանական խրամատներ։ Րօլինկուրից դէպի հիւսիս-արևմուտք մենք պատճառեցինք լուրջ կորուստներ և ձեռք ձգեցինք մի քանի հարիւր ռումբ։ Էն գետի հովտում և Րէյմսի մօտ տեղի ունեցան թնդանօթային կռիւներ ի նպաստ մեր։ Մենք վերցրել ենք բազմաթիւ գերիներ։ Մենք առաջացել ենք 400 մետր Մօլէնկուրից դէպի հիւսիս և նոյնքան էլ Ժօրժից դէպի հարաւ։

ՊԱՐԻԶ.— Երէկվայ երեկոյեան պաշտօնական հաղորդագրութիւն.

«Ծովի և Ուազի միջև ընկած տարածութեամբ մեր թնդանօթները աջողութեամբ ռմբակոծեցին թշնամուն, ցրեցին բազմաթիւ համախմբումներ, պայթեցրին ռազմամթերքներ և ոչնչացրին մի գնացք։ Արրասից դէպի հիւսիս մենք գրաւեցինք երկու գիծ խրամատ, վանեցինք թշնամու խիզախ յարձակումները, բռնեցինք շատ գերիներ, պատճառեցինք գերմանացիներին ծանր կորուստ։ Սպանվեցին շատ գերմանացի օֆիցերներ։

Րէյմսի շրջանում փետրվարի 3-ին մենք առաջացանք մի քանի հարիւր մետր Լուավրի մօտ և ամրացանք գրաւած դիրքերում։

Շամպայնում մենք շարունակեցինք աջողութեամբ առաջանալ Պէրտի հիւսիս-արևմտեան կողմում և գրաւեցինք թշնամու դիրքերը։

Բօսէժուրի հիւսիսային մասում գերմանացիների բոլոր հակայարձակումները վանվեցին։ Մենք ձեռք ձգեցինք 200 գերի։ Կռիւն այստեղ շարունակվում է։

Արգօնեան բարձրաւանդակում մենք առաջացանք Գրիւրի անտառում և պահեցինք մեր ձեռքում գրաւած տարածութիւնը, չը նայած կատաղի հակայարձակումներին և յամառ սուինային կռւին, որից թշնամին ունեցաւ շատ ծանր կորուստներ։

Ֆուր-դէ-Պարիի վրա գերմանացիների գործած յարձակումը վերջնականապէս վանվեց։

Մաասի և Արգօնեան բարձրաւանդակի միջև մենք առաջացանք տարբեր տեղերում։

Էլզասում մենք տիրացանք Սևդէլի վրա իշխող բարձունքներին։

Ֆրանսիական աէրօպլանները ռմբակոծեցին Ֆրէյբուրգի երկաթուղային կայարանը։

ԱՒՍՏՐՕ-ՍԵՐԲԻԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

6 փետրվարի

ՑԵՏԻՆԻԷ.—Աւստրիական մի աէրօպլան քաղաքի վրա 4 ռումբ նետեց և մէկն էլ քաղաքից դուրս. նրանցից մէկը չը պայթեց. սպանվեցին 2 կին և 3 երեխայ, մի կին վիրաւորվեց։ Նիկօլայ թագաւորը անմիջապէս եկաւ դէպքի վայրը վնասվածներին սփոփելու համար։

«Պրէսս-Բիւրօն» հաղորդում է. «Փետրվ. 4-ին, կէսօրվայ ժամը 3-ին թշնամին սկսեց թնդանօթային կրակ Բէլգրադի վրա, գլխաւորապէս խոշոր թնդանօթներից։ Մեր թնդանօթները իսկոյն պատասխանեցին և շուտով թշնամու մարտկոցները լռութեան դատապարտվեցին։ Ռմբակոծութեանը մասնակցեց նաև թշնամու մի մօնիտօր, սակայն մեր կրակի պատճառով շտապով հեռացաւ։ Թշնամու կրակը բաւական լուրջ վնասներ պատճառեց Բէլգրադի շինութիւններին։ Ռումբի կտորներից սպանվեցին մի քանի մարդ»։

ԾՈՎԱՅԻՆ ՊԱՇԱՐՈՒՄ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

5 փետրվարի

ԼՕՆԴՕՆ.—Այսօր Գերմանիայի յայտարարած պաշարման առաջին օրն է։ Ոչ մի փոփոխութիւն անգլիական առևտրական նաւերի երթևեկութեան մէջ տեղի չունեցաւ։ Մեկնելու պատրաստված բոլոր պօստային նաւերը մեկնեցին ըստ հարկի։ Լամանշի հետ հաղորդակցութիւնը պահպանում են անգլիական շոգենաւերը. հօլլանդական շոգենաւերը դադարեցին երթևեկելուց մի քանի օրով։ Առագաստանաւերը շարունակում են իրանց գործը, ուշք չը դարձնելով վտանգի վրա։

ՀԱՄԱԵՒՐՕՊԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՇՈՒՐՋԸ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

5 փետրվարի

ՏՕԿԻՕ.—Շանխայում երևան հանվեց գերմանական կենտրօնական լրտեսական կազմակերպութիւն, որի գլուխ կանգնած է Աւբելեան-Ասիական Լլօյդի Թղթակից Կրիգէրը։

ՊԱՐԻԶ.—Լօնդօնից եկաւ գեներալ Գալիեանին։

ՍՏՕԿՀՕԼՄ.—Բեռլինից տեղեկացնում են, որ 1886—1888 թ. թ. լանդշտուրմիստներին զէնքի կանչելուց յետոյ, մօտիկ ապագայում, համաձայն պաշտօնական յայտարարութեան, զէնքի են կանչվելու 1883—1885 թ. թ. չը ծառայած լանդշտուրմիստները։ Այդ միջոցն արդէն գործադրվում է Բեռլինում և շրջակայքում։

ՀՌՕՄ.—Աւստրիական կառավարութիւնը գործածութեան է հանել վաղուց գործածութիւնից հանված հին դրամները։

ԼՕՆԴՕՆ. — Պատասխանելով պալատում ուղղված հարցին, Գրէյը ասաց, որ Նապօլեան դեռ ոչ մի պահանջ չէ ներկայացրել Զինաստանին. անգլիական կառավարութիւնը նկատի կունենայ անգլիական շահերը և միջոցներ ձեռք կառնէ, եթէ հարկ լինի։

ՍՕՖԻԱ.—Զինւորական մինիստրը 5 միլիօն է խնդրում պատերազմի մեծ զօրախաղեր կատարելու համար։

ՆԻՇ.—Ֆինանսների մինիստր Բարկը ուղևորվեց Սալոնիկ Սօֆիա և Բուխարէստ։

ՊԵՏՐՕԳՐԱԴ. — Անգլիական թագաւորի գեներալ-ադիւտանտ սըր Արտիւր Պէջէթը Անիչկեան պալատում ներկայացաւ Թագուհի Կայսրուհի Մարիա Ֆեօդորովնային։

ՀԵԼՍԻՆԳՖՕՐՍ.—Քաղաքների միութիւնը երկրի զանազան տեղերում բացել է 16 լազարէթ 2108 մահճակալով։

ՊԵՏՐՕԳՐԱԴ.—Պատերազմի սկզբից Կարմիր Խաչի գլխաւոր վարչութեան գանձարկղին է մտել յօժարակամ նուիրաբերութիւններ մինչև փետրվ. 1-ը 5.467,800 ռուբլի։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՆՕՏԱՆ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

6 փետրվարի

ԼՕՆԴՕՆ.—Հրատարակվեց Գրէյի վերջնական պատասխանը Միացեալ Պետութիւնների նօտային։

Գրէյը ընդգծում է, որ (Անգլիան) այլ ևս տարբերութիւն չէ դնում քաղաքացիական ազգաբնակութեան և զօրքի համար յատկացված ուտելիքի միջև։ Որքան էլ որ ուտելիք Գերմանիան ներմուծում էր քաղաքացիական ազգաբնակութեան համար, գործ էին ածում զինւորականները, մանաւանդ այժմ, երբ գերմանական կառավարութիւնը հսկողութեան տակ է առել բոլոր կենսական մթերքները։ Մինչ Անգլիան մտադիր էր խուսափել մարդկանց վնաս պատճառելուց, Գերմանիան ջրասուզում է առևտրականները առանց պարզելու ազգութիւնը, հոգ չը տանելով նաւաստիների մասին, և ուստի Անգլիան ստիպված է պաշտպանել իր շահերը։

Չը կարելի թոյլ տալ, որպէսզի կռւող մեծ պետութիւններից մէկը անտես անէ վաղուց սահմանված սովորութիւնները, երբ միւսը իրան կապված է համարում այդ սովորութիւնների հետ։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՀԱՄԱՅՆՔՆԵՐԻ ՊԱԼԱՏՈՒՄ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

6 փետրվարի

ԼՕՆԴՕՆ.—Պատասխանելով այն հարցին, թէ նախատեսվում են, արդեօք, որևէ քաղաքական բնոյթի պայմաններ ռուսական փոխառութեան առիթով և օգտվելու է կառավարութիւնը այդ առիթից Անգլիայի առևտրական յարաբերութիւնները Ռուսաստանի հետ ընդլայնելու համար, Գրէյը յայտնեց, որ հարցապնդումի առաջին մասին պէտք է տալ բացասական պատասխան, իսկ երկրորդի նկատմամբ չէ կարող անել որևէ յայտարարութիւն առևտրական բնոյթի համաձայնութեան վերաբերութեամբ, որովհետև ներկայ բոլէին երկու երկրների համար գլխաւոր շաղկապ հանդիսանում է պատերազմական գործողութիւնների շարունակութիւնը։

Դաշնակից մեծ պետութիւնների միջև Հեռաւոր Արևելքի քաղաքականութեան հարցերի առիթով ապագայում համաձայնութիւն կնքելու վերաբերմամբ Գրէյը ասաց, որ 1914 թ. Լօնդօնեան համաձայնութեամբ Անգլիան, Ֆրանսիան և Ռուսաստանը պարտաւորվել են չը կնքել սեպարատ հաշտութիւն և համաձայնութիւն չը կապել առանց միացած դաշնակիցների հետ վաղօրօք պայմանաւորվելու։ Անգլօ-ճապօնական դաշնակցութիւնը հետամուտ է միևնոյն նպատակին, ուստի և բոլոր չորս մեծ պետութիւնները միացած են մի խնդրով։

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՊԱՏԳԱՄԱՒՈՐՆԵՐԻ ՊԱԼԱՏՈՒՄ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

6 փետրվարի

ՊԱՐԻԶ.—Պատգամաւորների պալատում Վիվիանին, պատասխանելով ուղղված հարցապնդման, յայտնեց ամբողջ կառավարութեան անկեղծ համերաշխութիւնը, նորից ճշտեց, որ պատերազմի պատասխանատւութիւնն ընկնում է Ֆրանսիայի թշնամիների վրա, և ասաց, որ Ֆրանսիան դաշնակիցների հետ լիակատար համաձայնութեամբ կը շարունակէ պատերազմը մինչև վերջ, մինչև որ Եւրօպան ազատվի բարոյապէս, Բէլգիան վերականգնվի նիւթապէս ու քա-

---

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԱԿԱԿԻ ԾԵՐԵԹԵԼԻԻ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻՑ

(Բառացի թարգմանութիւն)

I

ՍՈՒԼԻԿՕ

Սիրեկանիս գերեզմանն էի որոնում,
Չը գտայ... անհետացել էր.
Սրտնեղված՝ գանգատվում էի.
«Ո՞րտեղ ես դու, իմ Սուլիկօ»։

Փշերի մէջ վարդ նշմարեցի,
Ծաղկած՝ որբի պէս մենակ.
Հարցնում էի սրտատրոփ՝
«Դու խօ չե՞ս իմ Սուլիկօն»։

Ի նշան համաձայնութեան՝
Շարժվեց... գլուխը խոնարհեց,
Մարգարտանման ցօղը երկնային
Վայր թափեց իբրև արցունքներ։

Նիրհող սոխակը
Թաքնվել էր տերևների մէջ.
Քաղցրաձայն գիմեցի թռչնիկին՝
«Դու խօ չե՞ս իմ Սուլիկօն»։

Ցնցվեց երգիչը,
Կտուցով շօշափեց ծաղիկը,
Հոգոց հանելով ծվլաց,
Կարծես ասաց՝ «այո, այո»։

Փայլում էր բարձրից աստղը,
Տարածել էր շողերը,
Նրան դիմելով հարցրի՝
«Դու խօ չե՞ս իմ Սուլիկօն»։

Բաւարարութիւն տուեց ինձ,
Շողերը վրաս թափեց,
Եւ այդ միջոցին ականջիս փսփսալով՝
Հոգին էլ այսպէս ասեց.

«Այդ է, ինչ որ որոնում էիր,
Վերջացրու հանգստացիր,
Այսուհետև քաղցրութեամբ օրդ մթնացրու
Եւ գիշերդ լուսացրու»։

II

ՆԶՈՎՎԻ...

Նզովվի նրա անունը,
Ով սաբրը փոխի դաշտի վրա.
Իր ազգի պարտաւողի
Դրանը թող ցաւ հասնի։

Այլասերվել ցանկացողը
Բնութիւնից նզովված է.
Նրա արտաքին արժանաւորութիւնը
Ամենքից հալածված է։

Նզովվի նրա յիշատակը
Ով ուրանայ իր մայրենի լեզուն,
Ով իր ազգին դաւաճանելով
Մտադրվում է բարձր թռչել։

III

ՍԱՋ ԱԾՈՂ ԳՕՏԻԱՆ

Դաւաճանութիւնը հայրենիքիս
Սև ամպի պէս վրան պատեց.
Եղբայրը եղբօր համար փոս փորեց,
Որդին իր հօր ի խաչ հանեց։

Հիւրը օգտվեց այդ առիթից,
Որ ինձանից էր հրաւիրված,
Զը բաւականացաւ դրանով
Սիրտը ուզեց տանտէր դառնալ։

Բայց նրա տանտիրութիւնը
Անօգուտ է մեր աշխարհին,
Ինքը օտար և ձեռնածու՝
Կրծում է սիրտն ինչպէս որդունք։

Այնուհետև հայրենիքիս
Հարազատ գոյնը փոխվեց,
Եւ պատուղ տալու միջոցին
Կորցրեց իր հնաւուրց ույժը։

Վարդը յանկարծ փոխվեց փշի,
Իսկ շամբը դառաւ պատուաբժան,
Եւ ցորենի տեղ ցանվում է
Անպէտք ու վնասակար բոյսը։

Բայց դուք, եղբարք, մի վհատվէք,
Գործի դիմենք բոլորքեանքս,
Փուշը արմատահան անենք,
Արիւնոտենք լեռն ու դաշտը։

Փշերի մէջ դառն կեանքից
Լաւ է մահը վարդերի մէջ.
Այս բանով պէտք է ճանաչվի
Պէտքական զաւակը հայրենեաց։

Անարդար հզօրութիւնը
Զօնի ույժ յաւիտենական.
Անօգնականների համար
Դատաստանը վերջը կը լինի։

Ուրեմն, եղբարք, ժամը թանգ է,
Պէտք չէ կորցնել, աճապարենք
Եւ մեր անձնազոհութեամբ
Որդոց գլխին գտակ ծածկենք,

Որ մեր զոհողութեան շնորհիւ
Նրանք չունենան տանջանք տարուկի,
Զասին թէ դաւաճանութիւնը
Նրանց վզին էլ ծանր պատկեց։

Գ. Բ.

ԿԱՄԱՑ ԽՕՍԷ՛Ք...

Հէնց իր անուանակոչութեան օրը ս. Գէօրգ եկեղեցու երէցփոխ, ծխական դըպրոցի հոգաբարձու, Մարդասիրական Ընկ. անդամ, քաղաքային դումայի խրատատու, սանիտարական յանձնաժողովի նախագահ և տնատէր ու պատուաւոր քաղաքացի Դաւիթ Դանիէլեանի ատամները ցաւում էին սաստիկ։

Ցաւը սկսել էր դեռ նախընթաց օրը, բայց այդ առաւօտ աւելի սաստկացաւ, այնպէս որ նա չը կարողացաւ ոչ ոքի ընդունել։ Տեսնելով որ ցաւը շատ է նեղում, կինը խորհուրդ տուեց ատամնաբոյժի գնալ ատամնաբոյժի մօտ, բայց Դանիէլեանը, որ ատում էր առհասարակ ատամնաբոյժներին, չուզեց գնալ, որովհետև մի անգամ նրա ցաւող ատամի տեղ առողջն էին հանել։

— Ցամենայն դէպս՝ գնա,—ասում էր կինը,—գուցէ մի դեղ տան։

— Չեմ գնայ,—ասում էր Դանիէլեանը ներքին ծնօտը բռնած և անց ու դարձ անելով.—չեմ գնայ, դու կարաս՝ մի բան արա... Օխ-օ՜խ-օ՜խ... Սպանեց, Մարիամ, սպանեց...

Այդ տեսնելով՝ տիկին Մարիամը սկսեց գործադրել իր գիտցած միջոցները։ Ամենից առաջ սոխ խորովեց և ամուսնու ատամների վրա դրեց, յետոյ աղի ջրով ողողել տուեց բերանը, վերջը մի մեծ մախաթ դրեց կրակը և նրանով ատամները դաղեց, բայց ցաւը չանցաւ ամենևին և, ասես, ինչ-որ մի անյայտ ձեռք շիկացած աքցանով ծակծկում էր պարոն Դանիէլեանի ներքին ծնօտը։

Եւ պարոն Դանիէլեանը ցաւից գլուխը բռնած մերթ անհանգիստ անց ու դարձ էր անում, մերթ պառկում բազմոցի վրա և մի առ ժամանակ լուռ նիրհում։

Տիկին Մարիամը ձեռքերը կրծքին դրած յուզարկաւորի դէմքով նայում էր ամուսնուն և վշտանում ինքն իրանից, որ ոչնչով չի կարողանում օգնել նրան։

— Սպանեց, Մարիամ, սպանեց,—կրկնում էր Դանիէլեանը ծնօտը սեղմելով.—այն ծմ է, Մարիամ, այնպէս բարձր խօսում. ի սէր Աստուծոյ, ասա՝ լռեն, իմ գլուխը չեն տեսնում... օխ-օխ-օխ...

Ամուսնու խօսքերի վրա տխուր, Մարիամը անցաւ միւս սենեակը և սաստեց այնտեղ գտնվող իր երկու փոքրիկ աղջիկներին։

— Կամաց խօսէք, չէք տեսնում՝ հայրիկի ատամները ցաւում են,—ասաց նա այնպիսի ձայնով, կարծես տանը ննջեցեալ լինէր։

Աղջիկները մեղուների պէս լռեցին, և այնուհետև նրանցից մէկնու մէկը, եթէ մօր պատուէրը մոռացած ուզում էր բարձր խօսել կամ բերանը բաց էր անում, որ ծիծաղի, միւսը սաստում էր նրան.

— Կամաց խօսիր, հայրիկի ատամները ցաւում են...

* *
*

Կէս-օրին Դանիէլեանին այցելութեան եկաւ տէր-Ցավսէփ քահանան և, տեսնելով որ իր սիրելի երէցփոխի ատամները ցաւում են, խորհուրդ տուեց աղով շաղախված մոխիր դնել ատամների վրա։

— Իսկոյն կանցնի,—ասաց նա,—ես անձամբ փորձել եմ. ինձ էլ իմ պապս աղախինը խորհուրդ տուեց։ Դա լաւ միջոց է, կարգս վկայ, փորձեցէք և տեսէք...

Քահանայի գնալուց յետոյ կատարեցին և այդ խորհուրդը, բայց ցաւը չը մեղմացաւ անգամ. առաջվայ նման ներքին ծնօտը ասես ուզում էր պլոկ գալ իր տեղից։

— Սպանեց, Մարիամ, սպանեց,—ասում էր Դանիէլեանը գլուխը տարուբերելով.—Այն ինչ աղմուկ է բակում. Մարիամ, ի սէր Աստուծոյ, այն ինչ աղմուկ է...

Տիկին Մարիամը ձեռքերը կրծքին, անձայն քայլերով դուրս եկաւ տնից, ասանդղներով իջաւ բակը և այնտեղ խաղացող դպրոցականներին յուզարկաւորի նոյն խորհրդաւոր ձայնով ասաց, որ աղմուկ չը բարձրացնեն։

— Այնպէս, մի քիչ կամաց, կամաց խօսէք, որովհետև պարոն Դաւիթի ատամները ցաւում են։

Երեխաները մի առ ժամանակ խաղացին անձայն, բայց հետզհետէ, մոռանալով տանտիրուհու խօսքերը, նորից աղմուկ բարձրացրին։ Այդ պատճառով տիկին Մարիամը կրկին իջաւ բակը և խնդրեց երեխաներին, որ կամաց խօսեն, և ապա մտաւ դռնապան Բեռի Սիմոնի խուցը և պատուիրեց նրան, որ թոյլ չը տայ երեխաներին բարձր խօսելու։

— Թող մի քիչ, այնպէս կամաց, կամաց խօսեն, որովհետև պարոն Դաւիթի ատամները ցաւում են։

* *
*

Երեկոյեան դէմ ցաւը աւելի սաստկացաւ, այնպէս որ պարոն Դանիէլեանը մի բաժակ թէյ անգամ չը կարողացաւ խմել։ Տեսնելով որ բոլոր միջոցներն ապարդիւն անցան, նա յուսահատված սկսեց մտածել մահվան մասին և այն մասին, որ մարդիկ մի միջոց չեն կարողանում գտնել ատամի ցաւի դէմ։

— Ես զարմանում եմ,—ասում էր նա կնոջը՝ գլուխը բռնած քայլելով,—այդ գիտնականները հէնց մի գլուխ անօգուտ անպէտք բաներ են հնարում։ Ինչի՞ են պէտք, օրինակի համար, հեռախօսը... Օխ-օխ-օ՜խ... Հա, ինչի՞ է պէտք, օրինակի համար, երկաթուղին... Օ՜խ, սպանեց... Ինչի՞ է պէտք, օրինակի համար, էլեքտրական լուսաւորութիւնը... Օ՜հ, էլեքտրական լուսաւորութիւնը... Ինչի՞ են պէտք, օրինակի համար... ու էդպէս շատ բաներ... Մարդիկ առանց դրանց ապրել են ու առանց դրանց էլ կապրեն... Օխ-օխ-օ՜խ... Նրանք, այդ գիտնականները, այդ անպէտք Սօկրատն ու Էդիսօնը... մարդու հարկաւոր բաների մասին չեն մտածում ամենևին, ո՜հ...

Խօսում էր այսպէս պարոն Դանիէլեանը և անց ու դարձ անում սենեակում, իր

ղաքականապէս, և Ֆրանսիային վերադարձվին Էլզասն ու Լօթարինգիան։

Օգոստոսի 21-ի համաձայնութեան ուժով կառավարութիւնը կարող է քննել հաշտութեան հարցը միմիայն դաշնակիցների համաձայնութեամբ, որոնց հաստատակամութիւնը և հաւատարմութիւնը փորձանքի տարում աւելի ևս ամրապնդել են նրանց սրբազան դաշինքը։ Անկասկած, այդ դաշինքը կը փրկէ քաղաքակրթութեան և իրաւունքի գործը պրուսական միլիտարիզմի դէմ մղվող կռւում, որի յաղթութիւնը համազօր է բոլոր ազատութիւնների կորստեանը։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՇՈՒՐՋԸ

◆ «Н. В.»-ին հեռագրում են Պարիզից. «Արևելեան զօրաճակատում միայն Ռէյմսի շրջանում ռազմական գործողութիւնները ընդունել են բաւական կարևոր ռազմագիտական նշանակութիւն»։

◆ Գեներալ Լակրուան կարծում է, որ գերմանացիների նոր առաջխաղացումը Արևելեան Պրուսիայում ժամանակաւոր երեւոյթ է, որը կը վերջանայ, անկասկած, գերմանացիների նոր պարտութեամբ։

◆ «Рѣчь»-ին հեռագրում են Բուդապեշտից, որ Զագրեբում, Սարաեվօյում, Արօդում և Ռագուզում յայտարարված է պաշարողական դրութիւն։

◆ Ռումինական սահմանից հաղորդում են, որ աւստրիական ուժերը ճակատել են ռուսների հետ։ Ստորօժէնցի շրջանում թնդանօթային տաք կռւից յետոյ աւստրիական մի զօրամաս յարձակման դիմեց, բայց վանվեց ռուսներից ծանր կորուստներով։ Չը նայած աւստրիական ուժերի գերակշռութեան, աւստրիացիների գործողութիւնները վերջացան անաջողութեամբ։

◆ «Messagero»-ն յայտնում է, որ Վիլհելմը կրկնեց Վարշաւան առնելու իր հրամանը, որ տրվեց զօրքերին Բզուրայի մօտ ահռելի անհաջող կռւից առաջ, ուր ընկան 15,000 գերմանացի։ Ամենից շատ տուժեց 7-րդ զօրաբանակը։

◆ Հոլլանդական և ամերիկեան կառավարութիւնների միջև կատարվում է մտքերի փոխանակութիւն, որպէսզի միասին հանդէս գան Բեռլինում այն դէպքում, եթէ գերմանական սուզանաւ ռազմանաւերը յարձակվեն առևտրանաւերի վրա։

◆ Ռէյմսը անընդհատ ռմբակոծվում է կատաղի կերպով։ Քաղաքից ազգաբնակութիւնը փախչում է։

◆ «Б. В.»-ին հեռագրում են Վարշաւայից. «Կէս տարվայ ընթացքում գերմանացիք Կալիշը դարձրել են ուժեղ բերդ»։

◆ Միխայլովսկին գրում է «Р. Сл.»-ում. «Ներկայ րոպէին գերման զօրքերը յարձակման են ձեռնարկել 300 վերստ տարածվող զօրաճակատով, սկսած Պլօցկի մօտից մինչև Սուվալկի։ Մօտիկ օրերում պէտք է պարզվի, թէ մենք գործ ունենք արդեօք մեր աջ զօրաթևի դէմ ուղղված վճռական հարուածի հետ, թէ մի հսկայական ցոյցի հետ, որի նպատակը սոսկ մեզ վախեցնելն է»։

◆ Սօֆիայի մահափորձը երևաց պրովոկացիա։ Ռումբը նետել են երկու օֆիցեր, որոնք պարահանդէսին եղել են ծաղրածուների զգեստով։ Նրանցից մէկը գաղտնի ոստիկանութեան պետի օգնին է. միւսը առաջարկում էր մահափորձ կատարել ազգային ժողովում օպպօզիցիայի դէմ խոշոր միջոցներ ձեռք առնելու համար։

◆ Հեղինակաւոր մարդկանց կարծիքով, ռուս զօրքերի նահանջը Պրուտի այս կողմը չի հանդիսանում անաջողութիւն, այլ աւելի շուտ կատարվել է տաքտիկական նկատումներով։ Բուկովինայում ձիւնը սկսել է հալվել, որի հետեւանքով ճանապարհները դժուարանում են, և ռուս զօրքը այնտեղ մնալով ապահով չէր կարող լինել թիկունքից, իսկ Պրուտի վարարումը ռուս զօրքին կը թողնէ թշնամու գերազանց ուժի յարձակմանը ենթակայ։

◆ Լովիչում գերմանացիները կախել են մի քանի բնակիչ, որոնք բողոքել են այն բանի դէմ, թէ ինչու գերմանացիները պոկում են տեղական աղօթատան պղնձէ մասերը։

◆ Պատերազմական գերիների բնակավայրից փորձել է փախչել Լև Տոլստոյի ազգական Միխայիլը, բայց ձերբակալվել է։

◆ Գերմանական եղբայրական գերեզմաններում գտնվել են պուլեմիօտներ։

◆ Կիև է բերված երկու վագոն պատերազմական աւար։

◆ Փետրվարի 1-ին Վիլնայով անց կացրին գերմանական ուլանների գունդը ամբողջ կազմով, օֆիցերներով և հրամանատարով։ Այդ գունդը նոր էր եկել մեր զօրաճակատը։

◆ Գերմանացիները նոր ջանք են գործ դնում Կալէն գրաւելու։

◆ Փետր. 5-ին դանիական ափում ընկել է մի երկրորդ ցեպպելին։ Վրայի մարդիկ ձերբակալված են։

◆ Հռոմից հեռագրում են, որ Իտալիան վճռապէս հարցապնդում է արել Բեռլին և Վիեննա, թէ մտադիր են արդեօք դաշնակիցները յարձակվել Ռումինիայի վրա։

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԳԼԽԱՒՈՐ ՇՏԱԲԻ ԿՈՉԸ

Գերի գերմանացի մի զինւորի մօտ գտնվել է մի կոչ, որի տակ ստորագրել է գերմանական գլխաւոր շտաբը։

Կոչի բովանդակութիւնը հետեւեալն է.

«Մենք մօտենում ենք Վարշաւային, մայրաքաղաքին այն երկրի, որտեղ 6 ամիս շարունակ գերմանական արիւն է հոսում և ուր մեր զինւորները քաջութեան հրաշքներ ցոյց տուին, որ հիացմունք պատճառեցին մինչև անգամ մեր հակառակորդին։ Թշնամին, լաւ գիտակցելով այդ քաղաքի նշանակութիւնը, նրա պաշտպանութեան համար առաջ է բերել իր հսկայական ոյժերը, քաշելով այստեղ իր կորպուսները Կովկասից և Սիբիրից։ Բայց մեր քաջարի զօրքերը արդէն ցոյց տուին, որ թշնամին անկարող է դէմ կանգնել նրանց բուռն գրոհին և նրանք, ինչպէս հեղեղ, իրանց ճանապարհի վրա կոչնչացնեն ամեն ինչ։ Վարշաւայի առումով՝ կապահովվի մեր գործի աջողութիւնը։ Այն ժամանակ մենք կը հաստատվենք Վիսլայի երկու ափերում և կարող կը լինենք թշնամուն թելադրել մեր պայմանները։ Գերմանական զինւորները պէտք է լարեն իրանց ռազմական ողջ հզօրութիւնը։ Վարշաւան պէտք է վերցվի»։

ՓԱՐԻԶ

Մօրիս Դօնէյ նկարագրում է Պարիզը, թէ ինչ կերպարանք է ստացել նա պատերազմից յետոյ։

«Նայում էք փողոցներին և մտածում, թէ ուր են չքացել անհոգ պարիզուհիները, որոնք իրար ջերու զարդարվում և պճնվում էին, անմտաբար վատնելով իրանց առողջութիւնը և փողը։

«Օ՛, նրանք այժմ բաւականանում են համեստ զգեստներով. իրար մօտ հաւաքվում են ոչ թէ դատարկաբանութեամբ, այլ աշխատանքների համար, որ կատարում են զինւորների օգտին։ Ճաշի սեղանները արդէն էլ չեն զարդարում թանգագին ծաղիկներով։ Այժմ խոսակցութիւնը համեստ ճաշի շուրջը լինում է զինւորների մասին։ Պարիզուհիները այժմ երկու տեսակ կերպարանքներից աւելի չեն ունում։ Պատերազմի աւարտումից յետոյ նրանք ենթադրում են հիմնել «երկու տեսակ կերպարանքների միութիւն»։

«Երեկոները Պարիզը ընկղմվում է կիսախաւարի մէջ, և նրա մի քանի փողոցները թւում են թէ վերցված են հին հոլլանդացիների պատկերներից։

«Աւտոմօբիլատէրերը շրջում են ոտքով, որ օգտակար է առողջութեան համար, և դրանով կանայք աւելի են յարմարվել ժամանակին։

«Պարիզեցիները այնպէս են համակերպվել կեանքի նոր ձևին, որ բնաւ չեն նեղվում նրանից, և պէտք է ենթադրել, որ պատերազմի աւարտումից յետոյ՝ շատերը արդէն էլ չեն դառնայ նախկին խելագար կեանքին»։

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԹՈՒՐՔ-ՅՈՒՆԱԿԱՆ ՄԻՋԱԴԷՊԸ ՀԱՐԹՎԱԾ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

6 փետրվարի

ԱԹԷՆՔ.—Երէկ Թուրքաց կառավարութիւնը լիակատար բաւարարութիւն տուեց ծովային կցորդ Կրիեզիսին պատճառած վիրաւորանքի համար։

ՍՕՖԻԱ.—Կ. Պոլսից հաղորդում են, որ յոյն-թուրքական միջադէպը վերջնականապէս հարթվեց։ Ոստիկանապետը այցելեց յունաց հաւատարմատարին և ցաւ յայտնեց եղածի առիթով, յայտնելով որ ոստիկանական գործակալը պաշտօնանկ է արված և յանձնված է դատարանին։ Յունաց հաւատարմատարը գոհունակութիւն արտայայտեց միջադէպը հարթելու առիթով։

ԱԹԷՆՔ.—Կ. Պոլսի ոստիկանապետն այցելեց յունաց միսսիան՝ միսսիայի ամբողջ կազմի ներկայութեամբ և ներողութիւն խնդրեց վիրաւորանք հասցնելու համար։ Պաշտօնական յայտարարութիւն այդ մասին տպվելու է Կ. Պոլսի լրագիրներում։

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՊԱՐԼԱՄԵՆՏՈՒՄ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

6 փետրվ.

ՀՌՈՄ.—Պարլամենտի նստաշրջանը բացվեց։ Պարլամենտի շինութեան առաջի հրապարակի մուտքերը գրաւել են զօրքերը, որոնք արգելք են լինում Իտալիայի ակտիվ քայլերի կողմնակից ցուցարարներին։ Մի անգամ ամբոխին աջողվեց ճեղքել զօրքերի շղթան և գրոհ տուեց դէպի հրապարակը։ Ցուցարարները «կորչի Աւստրիան» բացականչութեամբ մօտեցան պարլամենտին, բայց ետ մղվեցին։

Պարլամենտը յոտնկայս յարգեց արձակուրդի ժամանակ մահացած պատգամաւորների յիշատակը։ Գարիբալդիական Գօլէյանին ճառեց Արգօններում ընկած իտալացի կամաւորների յիշատակին։

Պալատի նախագահ Մարկօրան յիշեց ջերմ դարձուածքներով երկրաշարժի զոհերին։ Սալանդրան միացաւ նախագահի յայտարարութեանը և յայտնեց կառավարութեան՝ այդ առիթով կատարած գործողութիւնները։

Պալատի տրամադրութիւնը ընդհանուր առամբ կարելի է անուանել հանգիստ, թէև նկատելի է որոշ յուզմունք։

Հանգուցեալների յիշատակը յարգելուց յետոյ, պալատը ձեռնարկեց բիւջէտային վիճաբանութիւններին։ Մինչդեռ ժամանակ պարլամենտի պատերից դուրս ժողովրդական յուզմունքը սկսեց ուժեղանալ։ Մայրաքաղաքը ընդունեց ռազմի կերպարանք։ Պարլամենտ տանող բոլոր մուտքերը, նաև այն թաղը, ուր գտնվում է աւստրիական դեսպանատունը, փակել են զօրքերը, որոնք իրանց դիրքերում մնացին մինչև ուշ գիշեր։ Ցոյցերից մէկի ժամանակ գրգռված ամբոխը ջարդեց գերմանասէր լրագիրների խմբագրութիւնների պատուհանները և մահակներով ծեծեց խմբագիրներին։

ԱՅՍ ԵՒ ԱՅԼ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

6 փետրվարի

ՊԵՏՐՕԳՐԱԴ. — Վախճանվեց Պետական Խորհրդի անդամ ծովակալ Բիրիլէվը։

ՆՈՎՕՉԵՐԿԱՍԿ.—Այստեղ հիմնվում է մի ընկերութիւն քիմիական-տեխնիկական լաբօրատօրիա հաստատելու համար, որպէս զի արտադրէ այնպիսի նիւթեր, որոնք ցայսօր բերվում էին Գերմանիայից։

ՄՈՒԿԴԷՆ.—Քաղաքացիական և զինուորական իշխանութիւնները խիստ միջոցներ են ձեռք առել հակաեապօնական ցոյցերի առաջն առնելու համար։

ՊԵՏՐՕԳՐԱԴ.—Ռուսաստանի և Դանիայի միջև պայմանագիր ստորագրվեց գրական ու գեղարուեստական երկերի պաշտպանութեան մասին։

ՍՊԱՀԱՆ.—Ժանդարմների և բախտիարների միջև միջադէպը սպառվեց։ Մտադրութիւն կայ ժանդարմներին տալ ոստիկանական ֆունկցիաներ։

ՍՕՖԻԱ.—Բուլգարական գործակալութիւնը հաղորդում է, որ պայթումի մասին արտասահմանում երևեցած մեկնաբանութիւնները Սօֆիայում առաջ են բերում հասարակութեան տարակուսանքը։ Բուլգարիայում հանգիստօրէն սպասում են քննութեան, ապացուցելով որ եթէ ներկայ դէպքում կամենում էին սարսափ ու խռովութիւն առաջացնել, այդ փորձը լիակատար անաջողութեան մատնվեց։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՅՕԳՈՒՏ ՀԱՅ ՓԱԽՍՏԱԿԱՆՆԵՐԻ

Ստացանք 1) Գուդաուտից, տեղական հայկական կօմիտէից, նպաստ. Ընկերութեանը յանձնելու համար (տես Նամակ «Մշակի» № 27) 300 ր., 2) Թիֆլիսում, տիրուհի Սալօմէ Տէր-Յովհաննիսեանից 6 ր., 3) Լուգանսկից, Զաքարէ Յակոբեանի միջոցով, Երանոս Յակոբեանի տանը հարսանիքի ժամանակ Կ. ք. Դաւթեանի առաջարկով հանգանակված հիւրերի մէջ 32 ր. 30 կ., 4) Մերվից, Արշակ ք. Տէր-Ոսկանեանի միջոցով հանգանակված Միրզա Ղազարեանի տանը, սրա եղբօր մանկան մկրտութեան ժամանակ 8 ր. 02 կ., գումարն է 346 ր. 32 կ.։ Նախկին ստացված 10,220 ր. 15 կ. (տես «Մշակ» № 25) գումարի հետ ստացել ենք 10,566 ր. 47 կոպէկ։

ՑՈՒՑԱԿ

Դուսեթի հայ գաղութի նուիրատուների

(Յօգուտ փախստական-գաղթականների)

(Տես «Մշակ» № 14)

Գ. Դաղեան 2 ր., Ի. Խուբլարեանց 1 ր. 50 կ., Մեշեդի Մամէդ Իմանով (Թուրք), Շ. Գալստեան, Յ. Դաւթեան և Ի. Տէր-Մելիքսէթեանց 1-ական ր., Պ. Սարգսեան և Ա. Պօղոսեան 80-ական կ., Ա. Մելիքսէթեան, Ա. Զալաբեան, Ե. Խուբլարեան, Ա. Գաբրիէլեան, Ի. Սարգսեան և Յ. Ղաղիեան՝ 50-ական կ., Մ. Գրիգորեանց 35 կ., Ա. Խուբլարեան 25 կ.։ Ընդամենը 14 ր.։

Բացի յիշեալ գումարից՝ նոյն գաղութում հաւաքվել է և 120 կտոր հագուստեղէն և ուղարկվել Ախալքաղաքի հայոց մատակարարող կօմիտէին։

ՀԱՅ ՆՊԱՍՏԱՄԱՏՈՅՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Հանգուցեալ Յովհաննէս Մուշթաֆեանի դագաղի վրա պսակ դնելու փոխարէն ստացանք Նպաստամատոյց Ընկերութեան յանձնելու համար Մկրտիչ Ավետարեանից 15 ր. և եղբարք Կուպալեաններից 15 ր., գումարը 30 րուբլի։

—

Թիֆլիսի ժողովարանը իր ընդհանուր ժողովի յօգուտ փախստական-գաղթականների յատկացրած 3000 ր. գումարից 500 ր. յատկացրել է Հայ Նպաստամատոյց Ընկերութեան։ Մնացեալ գումարը՝ 2500 ր. յատկացրել է Հայկ. Կենտրօն. Կօմիտէին՝ դարձեալ փախստականների համար։

—

Ստացանք Պետրօգրադից աշակերտուհի Արաքսիա Գեղամեանից մի փոքր կապոց շորեր յօգուտ հայ փախստականների։ Շորերը յանձնեցինք Նպաստամատոյց Ընկերութեան։

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾ ԱԿԱԿԻ

«Не говори съ тоской:
ихъ нѣтъ!
Но съ благодарностью:
были».

Նա երգեց...

Աւերած, քարուքանդ արած այգում մնացել էր մեն-մենակ մի վարդի թուփ, հին, մեծ, փարթամ հաստարմատ կաղնու կողքին։

Ցրտից խփած վարդի կոկոնը չէր բացվում...

Արշալոյսն նոր էր ծագում։

Կոկոնը սպասում էր արևի ճառագայթներին։

Խաւարի և լոյսի կռիւը վերջանալու վրա էր։

Սոխակը երգաց հօրիզօնի վրա, տեսաւ հսկայ կաղնին, նստեց նրա վրա, թևերը թափ տուեց և վախեցած չորս կողմը նայեց։

Աչքին ընկաւ վիզը ծռած վարդի թուփը։

Նա կանչում էր, սէր էր խնդրում։

Սոխակը սիրտ առաւ, կաղնուց թռաւ, նստեց թփի վրա և կամաց սուլեց առաջին դայլայլիկը։

Բնութիւնը սքանչացաւ, շրջապատը արձագանք տուեց... Արշալոյսը սփռեց ալոտ ճաճանչները երկրի վրա։

Սոխակը աւելի համարձակ հնչեցրեց իր քաղցր ձայնը, ինքը ևս հրճվելով առաւօտվայ զեփիւռի քաղցրութեամբ։

Նա երգեց...

Բայց անմաման երգի քաղցրութիւնը չըմբռնող վայրենու ձեռքը թռցրեց սոխակին և կտրեց կաղնին...

Միայն մի ճիչ լսվեց.

— Ընկա՜յ...

Ծառը ողբաց, զրկվեց սիրուց, վիզը ծռած սպասում է սոխակի վերադարձին։

Բայց արուարձանը չէ մոռանում սոխակի քաղցր դայլայլիկը, և չի էլ կարող մոռանալ...

Անփոխարինելի կորուստ։

Այո, այսպէս ընկաւ մեծ, փարթամ կաղնին, որի հովանու տակ ամբողջ կէս դար սնվում էին հոգեպէս և դաստիարակվում բարոյապէս վրաց ազգի մի շարան սերունդներ։

Նա կտրվեց ուժգին հարուածից...

Բայց արմատները մնացին, որոնք խորն են խրած մայր հողի մէջ, Վրաստանի սրտի մէջ, որոնց չի կարող արմատախիլ անել և ոչ մի գերբնական ուժ։

Ընկաւ վրաց ազգի մեծ զաւակը...

Մեռաւ մեծ բանաստեղծ Ակակին...

Բայց սխալ է. նա չը մեռաւ, նա չի կարող մեռնել։

Գեղեցիկը չէ մեռնում, նա միշտ թագաւորում է։

Նա միայն ձևափոխվեց։

Մեզանից անհետացաւ 19-րդ դարի վրաց բանաստեղծների թագաւորը, ժողովրդի վշտի արտայայտողը, վրաց հասարակութեան լաւագոյն իղձերի թարգմանը։

Մարեցին նրա գեղեցիկ աչքերը, որոնց խորութեան մէջ վրացին տեսնում էր իր յոյսը. դադարեց այն սիրտը, որի բաբախումը կազմում էր վրաց ինտելիգենցիայի զարկերակը. թուլացաւ այն ձեռքը, որ արտադրում էր սիրող սրտի թելադրանքը. կտրվեց այն գրիչը, որ գեղեցիկ ձև էր տալիս այդ իղձերին... Երբեք չի մոռացվի նրա բանաստեղծութեան քնքոյշ լիրիզմը, նրա անմեղ հումորը։

Նա երգում էր ժողովրդի համար, իսկ ժողովուրդը երգելով նրա երգերը՝ տալիս էր նրան նոր թռիչքներ, նոր թեմաներ։

Նա ապարէզ եկաւ անցեալ դարի վրաց գրականութեան վերածնութեան ժամանակ և հիմք դրեց ժողովրդական բանաստեղծութեանը, ձեռք բերելով կէս դարի ընթացքում մեծ ժողովրդականութիւն։

19-րդ դարի բանաստեղծներից և ոչ մէկը չէ վայելել այն հռչակը, այն սէրը, այն ժողովրդականութիւնը, որ վայելում էր Ակակին։

12-րդ դարի հռչակաւոր Շօթա Ռուսթավելիից յետոյ՝ Ակակին առաջին տեղն է բռնում ժողովրդականութեամբ։

Նա երգում էր գեղեցիկ Վրաստանը իր ախ ու վախով, իր նիստ ու կացով՝ ամբողջ կէս դար։

Վրաց ժողովուրդ և Ակակի. մէկը առանց

տիկին Մարիամը ձեռքերը կրծքին, նոյն յուղարկաւորի դէմքով լուռ լսում էր նրան և ննջում թեթեւակի. և այնքան ննջեց, որ հենց նստած տեղն էլ քնեց։

Շատ էր քնել թէ քիչ, մէկ էլ նրա ականջն ընկաւ ամուսնու ձայնը։

— Մարիամ, ա՛յ, Մարիամ, այն ո՞վ է այնպէս գոռում. ի սէր Աստուծոյ, գլուխս տարաք, մի տես...

Տիկին Մարիամը երազի մէջ աչքերը բաց արաւ, մի քանի անգամ յօրանջեց և ականջ դրաւ։ Հարևան բնակարանում մէկը բարձր ու զիլ ձայնով երգում էր և ասում.

— Հիմի էլ լռենք...

— Լռի՛ր, լռի՛ր,—ասաց Դանիէլեանը ինքն իրան, շարունակելով իր անց ու դարձը։

— Երգողը դերասանն է.—ասաց տիկին Մարիամը կրկին յօրանջելով։

— Ով ուզում է լինի, ի սէր Աստուծոյ, գլուխս տարաք...

Տիկին Մարիամը մութ միջանցքով, ձեռքերը պատերին քսելով, մօտեցաւ դերասանի բնակարանին և կամաց թակեց նրա դուռը։

— Ո՞վ է, մտէք,—լսվեց դերասանի բարիտօնը։

— Ես եմ, պարոն,—ասաց տիկին Մարիամը ողորմութիւն խնդրելու եղանակով,—ես եմ, Մարիա Բօգդանօվնան. եթէ կարելի է, պարոն, մի քիչ կամաց երգեցէք, պարոն Դաւթի ատամները ցաւում են...

* * *

Այսպէս երեք օր ու երեք գիշեր շարունակվեց պ. Դանիէլեանի ատամների ցաւը։

Եւ երեք օր ու երեք գիշեր թէ տանը, թէ բակում, թէ հարևան բնակարաններում տիկին Մարիամը շշնջում էր ամենքին.

— Սո՜ս... կամաց խօսէք, պարոն Դաւթի ատամները ցաւում են...

Սաւ. Զօրեան

ԳԵՐՄԱՆԻԱՅԻ ԵՒ ԹՈՒՐՔԻԱՅԻ ՏՆՏԵՍԱ-ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՓՈԽ-ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

(Քննական տեսութիւն)

VII

Մենք աշխատեցինք սեղմ ձևերի մէջ ուրւագծել թիւրք-գերմանական փոխ-յարաբերութիւնների պատկերը։ Մենք կանգ առանք բացառապէս անտեսական փաստերի և քաղաքական-ռազմական տենդենցների վրա, որոնց սիստեմատիկօրէն հետեւել է գերմանական նպատակադիմակից քաղաքականութիւնը Մերձաւոր Արևելքում։ Այդ քաղաքականութեան ընթացքը աչքի էր ու յաղթական՝ միջազգային խաղաղութեան նորմալ պայմաններում։ Աւելի աչքի երկու տասնամեակների ընթացքում, քանի Ղրիմի պատերազմում Թիւրքիային փրկող Ֆրանսիայի և Անգլիայի շատ երկար տարիների քաղաքականութիւնն է եղել։

Մենք տեսանք նաև, որ Գերմանիայի «բարեկամութիւնը» դէպի Թիւրքիան՝ վերջինիս ամբողջութիւնը պահպանելու, նրա զինւորական ուժը և քաղաքական դիրքը ամրացնելու հոգսերի շուրջը, արտայայտվում էր միայն այն չափով և ուղղութեամբ, որով այդ ցուցական բարեկամութիւնը կարող է նպաստաւոր անդրադարձումներ ունենալ Գերմանիայի բէալ քաղաքականութեան առաջխաղացութեան վրա։

Գերման գաղութատէրների այդ բէալ քաղաքականութեան չէին հետաքրքրում ամենևին Թիւրքիայի կուլտուրական վերածնութեան, քաղաքացիական ազատագրութեան և քաղաքական բարենորոգումների հարցերը։ Բեռլինի քաղաքագէտների համար կարևոր էր ունենալ Բօսֆօրի ափերին ոչ թէ կուլտուրական և իրաւական պետութիւն, այլ զինւորական պետութիւն։ Հէնց այդ պատճառով էլ Գերմանիան բարեկամաբար և պատրաստակամ տրամադրված էր ոչ թէ դէպի թիւրք երկիրն ու ազգաբնակութիւնը, այլ, եթէ ուզում էք, բացառապէս դէպի թիւրք կառավարութիւնը։ Թէ ով է կանգնած պետութեան գլխին և ինչ կարգի ու ուղղութեան փոփոխութիւններ են առաջանում թիւրք կառավարական կազմի մէջ, դա այնքան էլ չէ անհանգստացնում Բեռլինի կաբինետին. սա փորձել գիտէ քաղաքական աչքակապութեան էլաստիկ մանեվրներով համակերպվել փոփոխվող սիտուացիաների հետ։ Այդ է պատճառը, որ Գերմանիան նոյնքան «բարեկամ» և «պատրաստակամ» էր ցոյց տալիս իրան աբսոլիւտիստական Թիւրքիային, որքան և «սահմանադրականին» հանդէպ։ Եւ այն Վիլհէլմը, որ անվերապահ ու խորին տօնով արեշատութիւն էր մաղթում Թիւրքիայի մեծ բանակալի և «մեծ մարդասպանի», նոյն Վիլհէլմն էր, որ թիւրքական «յեղափոխութիւնից» յետոյ, այսինքն իր՝ Պաղեստինի ճանապարհորդութիւնից ուղիղ 10 տարի անցած, շտապեց շատ շողոքորթ տօնով, in schmeichelnden Ausdrücken, ողջունել երիտասարդ թիւրքերի յաղթանակը հին բէժիմի դէմ։ Այդ նոյն Վիլհէլմ կայզէրն էր, որ 1910 թ., երբ Կ. Պօլսում պանիսլամիզմի իդէօլօգները (երիտասարդ թիւրքերը) գրաւոր կոչերով և միտինգներով խրախուսում էին եգիպտական նացիոնալիստների ըմբոստ շարժումը Անգլիայի դէմ, չը թերացաւ իր մի ճառի մէջ համակրանք և պաշտպանութեան պատրաստակամութիւն արտայայտել «ճնշվող» մահմեդականների հասցէին և դրա փոխարէն երախտագիտական խորին շնորհակալութեան կօլլեկտիւ հեռագիր ստանալ երիտասարդ թիւրքերից *)։

«Թիւրքասէր» քաղաքականութեան դիմոնստրատիվ փաստեր շատ է տուել հրապարակով գերմանական միապետը՝ իր կառավարութեան ներկայացուցիչներով հանդերձ։

Բ. Իշխանեան

(Վերջը միւս անգամ)

*) Գերմանիան շահագրգռված էր պանիսլամիստական գրգռիչ ագիտացիայի աջողութեան մէջ յատկապէս այն երկիրներում, ուր գաղութային քաղաքականութիւն էր վարում իր մեծ ախոյեանը՝ Անգլիան։ Հէնց այդ պատճառով էլ, Գերմանիան առանձնապէս նախանձախնդիր է եղել թիւրքական սուլթանի խալիֆայութեան համաշխարհ հեղինակութեան անխախտ պահպանման մէջ։ Որքան ուժեղ, ազդեցիկ լինի Կ. Պօլսի խալիֆայի կրօնական ազդեցութիւնը՝ Հնդկաստանում, Եգիպտոսում, Աֆղանիստանում և այլն, այնքան ապահով կը լինէին Բօհրբաների իմպերիալիզմի ակնկալութիւնները՝ Թիւրքիայի միջոցով Անգլիային հարուածելու համար։ Հէնց այդ իմաստով էլ պէտք է հասկանալ Վիլհէլմի բաժակաճառի «բարեկամական» խօսքերը 300 միլիոն ցրված մահմեդականների հասցէին։

[illegible]

ԱՌԱՋ ԵՒ ԱՅԺՄ

55 տարի առաջ, «Մասեաց Աղաւնի» և «Մեղու Հայաստանի» պարբերականներում, որոնք կազմում էին ինքնագոհ հայամոլութեան օրգանները, դեգերում էր «Կոլեժսկի սեկրետար և ազնուական Յովսէփ Ջաքարեան Ջէրքէզեանցը»։ Այդ մարդը «գրող» էր և հայ աւանդների պաշտպան։ Իր գրչով նա զօրավիգն չէր կանգնած մեր վերածնութեան գործին, այլ թոյն ու լեղի էր ժայթքում այն կենտրոնական դէմքի դէմ, որը անհաւասար պայքար էր մղում սխական անշարժութեան և աբեղայական բթամտութեան դէմ։ Ստեփաննոս Նազարեանցը, որի հասարակական դէմքը տասնեակ տարիներ անցնելուց յետոյ աւելի է պայծառանում և վեհ կերպարանք ընդունում, ինքը գիտէր և կրկնում էր, որ հայ իրականութեան մէջ «լինաբաշխութեան ասպարէզ» չը կայ, բայց նա էլ հաւանօրէն զարմացած պիտի լինի, տեսնելով, որ հրապարակական, գրական պայքարից զատ իր հակառակորդները կիրառում են նաև մատնութեան ու ամբաստանութեան՝ ստոր զէնքը։ Եւ այդ զէնքի շարժողը ամենից առաջ Յովսէփ Ջէրքէզեանցն էր։ Նրա «հրապարակախօսութիւնը» ոչ մի միայուն արժէք չը ստեղծեց, բայց նրա մատնիչի և ամբաստանողի եռանդը ունեցաւ գոնէ այն հետեւանքը, որ «Յովսէփ Ջէրքէզեանց» անունը ազատեց մոռացումից և կապեց Ս. Նազարեանցի լուսաւոր անուան հետ։

Իսկ ինչ արաւ Յովսէփ Ջէրքէզեանցը։

1860 Թ. դեկտեմբերին նա մի խնդրագիր մատուցեց Մատթէոս կաթողիկոսին, որի մէջ Ս. Նազարեանցին ամբաստանում էր լիւթերականութեան և ազգակործան գործունէութեան մէջ և պահանջում էր, որ մարմնաւոր իշխանութեան միջոցով խափանվի «Հիւսիսափայլը», մի պարբերական, որը Յ. Ջէրքէզեանցի համար «Հիւսիսախաւար» և «Զարափայլ» էր («Մասեաց Աղաւնի», 1861 Թ. 15 փետրվարի №-ը)։ Էջմիածինը ականջ կախեց Յ. Ջէրքէզեանցին և սինոդը 1861 Թ. յուլիսի 8-ի իր որոշումով դատաստան արեց ներքին գործերի մինիստրի ձեռքով խափանելու «Հիւսիսափայլը»։ Լաւ է, որ աշխարհիկ մաքի արծարծման հրամանը Էջմիածնից չէր ելնում։ Ս. Նազարեանցը պաշտպան կանգնեց իր փայփայած գործին, իսկ մարմնաւոր իշխանութիւնը չը կամեցաւ այս դէպքում խաւարի գործիք լինել աբեղաների ձեռքին։ «Հիւսիսափայլը» շարունակեց իր գոյութիւնը, բայց այժմ աւելի քան խտացած թշնամիների մթնոլորտում։ Այդ կատաղի թշնամիները վերջ ի վերջոյ մահացրին «Հիւսիսափայլը»։ Ինչ-որ չաջողվեց մի հարուածով՝ կատարվեց երկարօրեայ խաւարասէր պրօպագանդայով։

55 տարի է անցել այն օրվանից, երբ հայ աշխարհիկ, անգամ բարձր կրթութեան տէր մի քաղաքացի (Յովսէփ Ջէրքէզեանցը աւարտել էր Մոսկվայի համալսարանը) դիմում արեց Էջմիածնի հոգեւոր հեղինակութեանը, որ խափանվի հայ հասարակական մի օրգան, հարուածվի մի մարտնչող հրապարակախօս։

Արդեօք Յովսէփ Ջէրքէզեանցի կատարածը մնացել է խաւար անցեալի բաժին, թէ նա կրկնվում է և այսօր։

Այո, նա կրկնվում է և այսօր։ Եւ բանաստեղծի հետ միասին հայ իրականութիւնը կարող է ասել՝ «Ինձ երէկը կրկնվում է միշտ այսօր»։ Բայց հայ իրականութիւնը կարող է ասել նաև մի ուրիշ բան. 55 տարի առաջ հրապարակի վրա քաջութիւն ունէր դեգերելու մի Յովսէփ Ջէրքէզեանց, իսկ այսօր այդ տխուր և դատապարտելի դերի մէջ հանդէս են եկել ամբողջ հինգ Ջէրքէզեանցներ։

—

Հին օրերը և դէմքերը մենք վերյիշեցինք՝ կարդալով Ռոստովի «Գաղութ» թերթում, թէ Նոր-Նախիջևանի 5 անզուգական գործիչները դիմել են Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին և դատ ու դատաստան պահանջել... հայ աշխարհիկ հրապարակախօսի դէմ... Այս ինչ օրերում ենք ապրում մենք։

Բագու. Դ. Անանուն

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

ԹԻՖԼԻՍ

◆ Այսօր բացվում է Կովկասի քաղաքների համագումարը, որին հրաւիրված են Կովկասի քաղաքների քաղաքագլուխները, այն քաղաքների, որոնք մտած են միութեան մէջ։ Համագումարը զբաղվելու է վարակիչ հիւանդութիւնների, մասնաւորապէս բծաւոր տիֆի դէմ նախազգուշական միջոցներ ձեռք առնելու հարցով։ Կը քննվեն և ուրիշ խնդիրներ։

◆ Վարակիչ հիւանդութիւնների դէմ միջոցներ ձեռք առնող նահանգական սանիտարա-գործադիր յանձնաժողովը նահանգապետի նախագահութեամբ մշակեց մի շարք պարտադիր որոշումներ վարակիչ հիւանդութիւններից նախազգուշացնելու և նրանց դէմ կռուելու համար։ Այդ յանձնաժողովի նիստում քաղաքագլուխը յայտնեց, որ առաջիկայ շաբթում բացվելու է սուրվարակիչ հիւանդութիւնների հիւանդանոց 100 մահճակալով, իսկ քաղ. բարաքներում կան 120 մահճակալ։ Մեծ հիւանդանոց բանալու համար քաղաքը միջոցներ չունի և դրան իրականացնելը, առանց կառավարութեան նպաստի, չի կարող լինել։

◆ Յունվարի 1-ից մինչև փետրվարի 6-ը քաղաքում եղել են տիֆով հիւանդանալու 43 դէպք, չը հաշւած հիւանդանոցների դէպքերը։

◆ Քաղ. վարչութիւնը որոշել է պատւիրել մարմարէ մի տախտակ, որի վրա փորագրվելու են Թագաւոր Կայսրի խօսքերը, որ արտասանել է Նորին Մեծութիւնը Թիֆլիսի քաղաքային ինքնավարութեան բաւուին Արտիստական Ընկ. մէջ։ Այդ տախտակը փակցվելու է դումայի դահլիճում, պատի վրա, քաղ. վարչութեան սեղանի դիմաց։

◆ Քաղաքային վարչութիւնը նահանգապետի հաստատութեանն է ներկայացրել դումայի որոշումը խանութների բացման և փակման պարտադիր որոշումները ժամանակաւորապէս փոխելու մասին։ Նոր կանոններով, խանութները լի օրերը բացվելու են առ. ժ. 5-ին և փակվելու են գիշերվայ ժ. 1-ին։ Բացի այդ նրանք բաց են լինելու կիրակի և տօն օրերը։

◆ Կովկասեան զօրքերի համար լրագիրներ հաւաքելու նպատակով Երևանեան հրապ., Միխայլովսկի, Գօլովինսկի պր., Թիֆլիսի ժողովարանի առաջ, Կիրօչնայա փող., Զեմմելի դեղատան, Վօրոնցովի արձանի և «Կինօ-Պալաս» թատրոնի մօտ և Մադաթեան փողոցում դրված են առանձին արկղներ, որտեղ ամեն ոք կարող է լրագիրներ ձգել, որոնք կը հանվեն և իւրաքանչիւր օր կուղարկվեն բանակ։ Որոշված է առաջին օրերը լրագիրների և նուիրատուների ցուցակներ կազմել։

◆ Մարտի 8-ին նշանակված է Թիֆլիսի վաճառականական բանկի ակցիոներների ընդհանուր ժողովը։

◆ Հասարակական ակումբի կողմից Ակակի Ծերեթելու թաղմանը ներկայացուցիչներ են լինելու իշխ. Գ. Մ. Թումանով և Գ. Ն. Օսիպով։

◆ Ստացանք «Աղբիւր» և «Տարազ» հանդէսների փետրվարի (№ 2) համարները։ «Տարազում» տպված է Ակակի Ծերեթելու չորս պատկերը զանազան ժամանակներում։ Բացի այդ կան ուրիշ շատ պատկերներ և յօդուածներ։ «Աղբիւրը» նոյնպէս զարդարված է պատկերներով և բովանդակում է մանկական հետաքրքրական գրուածքներ։

◆ Ամսիս 6-ին, Թիֆլիսի վրայով Սարիղամիշ ուղարկվեց «Новое Время» խմբագրութեան մի վագոն ընծաները։ Վագոնը իր մէջ պարունակում է 1000 զոյգ ճտաւոր կօշիկ, 800 զոյգ տնտմամանի տակի կաշի, որ կօշիկները մաշվելու դէպքում կարկատեն, մի քանի քսակ նիւթեղէն և գործիքներ կօշիկները կարկատելու համար, 20 պուդ ծխախոտ, 4000 լրագիր և մի քանի հարիւր բրօշիւր և աղօթագրքեր։

◆ Կարսից հեռագրում են, որ զինւորական վարչութեան պահանջով, Կարսում եղած գաղթականներին հեռացնում են քաղաքից։

ԹԱՏՐՈՆԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

◆ Վաղվանից սկսվելու են բոլոր թատրոնական ներկայացումները։

◆ Արտիստական թատրոնում ներկայացումներ է տալու Թիֆլիսի հասարակութեանը ծանօթ Պ. Բարատովի և Ա. Պօլոնսկիի դրամատիկական խումբը։ Սէզօնի բացման առիթով կը ներկայացվի «Женщина и Паяцъ» Պիէր Լիւսիի։ Խմբի կանացի դերերի մէջ է նաև տաղանդաւոր Ծիխարեվան։

◆ Արքունական թատրոնում 11 ներկայացման վերցրել է օպէրային խմբի անտրէպրենէր Ամիրագօն, որ նոյնպէս քաջ յայտնի է երաժշտասէր հասարակութեանը։ Անցեալ տարի Ամիրագօյի խմբի ներկայացումները Արտիստական Ընկ. թատրոնում գրաւում էին մեծ թւով բազմութիւն օպէրային սիրահարներից։ Խումբը ներկայ թատրոնական սեզոնում մշտապէս աջողութեամբ ներկայացումներ էր տալիս Բագւում եղբ. Մայիլեանների թատրոնում։ Վաղվայ ներկայացումը սէզօնի բացման առիթով լինելու է հանդիսաւոր։ Ռեպէրտուարի մէջ կան նոր պիէսներ։

◆ Փետրվարի 2-ին Թիֆլիսի Արքունական թատրոնում տեղի կունենայ յայտնի երգիչ, կայսերական թատրոնների արտիստ Դմ. Սմիրնովի միայն մի համերգը։

◆ Վաղը երկուշաբթի, փետրվարի 9-ին, Ժողովրդական Տանը Հայկական Դրամ. Խմբակցութեան հերթական ներկայացումն է. Ներկայացնելու են Վ. Փափազեանի «Ժայռ» դրաման։

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ԳՐԱԿԱՆ-ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՍԱԼՕՆ

—

Ուրբաթ, փետրվարի 6-ին, Սալօնի հերթական երեկոյթը նուիրված էր Ակակի Ծերեթելու յիշատակին։ Երեկոյթը գրաւել էր մեծ բազմութիւն։ Կային ներկայացուցիչներ վրացի և հայ ընկերութիւններից, գրական հաստատութիւններից և մամուլից։ Եկել էին վրաց դերասանները, գրողները և հասարակական գործիչներ։

Երեկոյթը բացեց բժշկ. Բ. Նաւասարդեան մի համառօտ ճառով, որից յետոյ օր. Տէր-Գրիգորեան դաշնամուրի վրա նուագեց Marche funebre, որը լսվեց յոտնկայս։

Այնուհետև ճառեր արտասանեցին Բենիկ վարդապետ, պ. պ. Հ. Առաքելեան, Տ. Նազարեան, Հ. Համբարձումեան, Սօլովեան, Յ. Ակունեան, Մակար Ջմշկեան, ուսանող Մարգարեան և այլք։

Երգվեցին մի շարք երգեր։ Տիկ. Յուզբեկի երգեց Մասկանիի «Ave Maria», տիկ. Ստուզինա պ. Պլավսկիի հետ երգեցին դուէտ «Աղօթք»։

Տիկ. Սպենդիարեան ռուսերէն արտասանեց Ակակի Ծերեթելու «Желаніе» և «Больная» բանաստեղծութիւնները։

Գ. Բաշինջաղեան արտասանեց Ծերեթելուց իր հայերէն թարգմանած «Մշակ» ոտանաւորը։

Վրաց մամուլի և ընկերութիւնների ներկայացուցիչներ՝ տ. տ. իշխ. Նակաշիձէ, բանաստեղծուհի Դօմինկա-Գանդեկելի, իշխ. Աբաշիձէ, իշխ. Մ. Մաչաբելի, դերասան Կիպիանի, որոնք եկել էին վրաց ինտելիգենցիայի կողմից, սաստիկ զգացված էին յարգանքի այն մեծ ցոյցով, որ տրվում էր հանգուցեալի յիշատակին։ Իշխան Աբաշիձէ յայտնեց, որ հայերը և վրացիները պէտք է իմանան, որ առանց իրար, առանց փոխադարձ համերաշխութեան, միութեան չեն կարող ապրել։

Երեկոյթը թողեց խոր և հաճելի տպաւորութիւն։

Մանրամասնութիւնը կը տանք յետոյ։

Խմբագիր-հրատարակիչ՝
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

Печатать дозволено военной цензурой.

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

Ատամնաբուժարան

հիմնված ատամնաբոյժ

Բ. ՀԱՅԿԻՆԱՅԻ

Նախաձեռնութեամբ։ Թիֆլիս, Միխայլովսկի պր. № 7
Բուժարանը բաց է հիւանդների համար օրվայ ու գիշերվայ ամեն ժամին։ Ատամները բուժելու և պլոմբելու համար վճարը ստացվում է ըստ հաստատված սակագնի։
Բուժարանում գործում են 5 բժիշկ-մասնագէտներ, բժ. վիրաբոյժ Ռ. Բ. Պիրադովը (որ ժամանակաւորապէս բացակայ է)։
Բուժարանն ունի կատարելագործված լաբօրատորիա արհեստական ատամներ պատրաստելու համար։ Կատարվում են ամեն տեսակ ատամ ոսկե-սեփականական աշխատանքներ և շտապ վերանորոգումներ 3 ժամվայ ընթացքում։
(օ. մ.) 755. 100—77

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

„БОРАКСЪ"

Теперь я знаю и понимаю,
Скажете на препаратъ „Бораксъ",
И бѣлье всегда имъ стираю,
Какъ испытаемъ его не разъ,
Что стирается легко, чисто и бѣлоснѣжно
И для кармана экономично
И на руки дѣйствуетъ совсѣмъ нѣжно.
Требуйте его! Будете стирать
и продавать отлично. фабр. преп.
Г. К. Давыдова, въ Авмавирѣ.
(կ.) 1078. 10—8

Թիֆլիսի Կենտրոնական Գրավաճառանոցում

Կարելի է ձեռք բերել հետևեալ գրքերը.

Ղ. Աղայեանց. «Բանաստեղծութիւններ». . . . . գ. 1 ր. 50 կ.
Վ. Ալ-վազ. «Կեանքի ճամբին» (Մենութեան խօսեր). գ. 10 կ.
Կ. Արզումանեանի հրատ. «Արշալոյսի ձայներ», Նոր ազգային երգարան . . . գ. 40 կ.
Բժ. Ա. Բուդուղեանի հրատ. Հայ տպագրութեան 400 և տառերի գիւտի 1500-ամեայ յոբելեանի յիշատակին նուիրած 12 գիրքը. իւրաքանչիւրի . . . գ. 20 կ.
Գուրգէն Էդիլեան. «Դաստիարակման խնդիրներ». . . գ. 65 կ.
Խենթ. «Առակներ». . . . գ. 5 կ.
Յարութիւն Թումանեանց. «Բանաստեղծութիւններ». . գ. 65 կ.
Կնուտ Համսուն. Ռուս. թարգ. Ս. Թարոսեան. «Վիկտորիա», մի սիրոյ պատմութիւն. . . . . . . գ. 15 կ.
Հայոց Ազգագր. Ընկ. «Մարգարիտներ հայ բանահիւսութեան» . . . . գ. 1 ր.
Սպ. Մելիքեան. «Յունական ազգեցութիւնը հայ երաժշտութեան տեսակների վրա». գ. 75 կ.
Ա. Վանցեան. «Պատերազմող Թիւրքիան». . . . . գ. 5 կ.
Սալ. Ման. «Գեներալ Յովհ. Լազարեան . . . . . . գ. 30 կ.
Ալ. Քիշմիշեան. «Վարդավառ», գ. 20 կ.
Դիմել՝ Въ Тифлисъ, Центральная книжная торговля. 74. 1—1

Մի փորձված դասատու

չափաւոր վարձով պատրաստում է պետական և հայկական միջնակարգ դպրոցների ծրագրով։ Сагурамская № 20, кв. № 7 (близъ Муштаида). Անձամբ՝ ժամը 1—4-ը։ Համաձայն է տեղափոխվել ուրիշ տեղ։
(կ. հ.) 76. 3—1

1011. НАЗАРЯНЦЪ Центральная музыкальная торговля МИХАЙЛОВСКІЙ ПРОСП. 127 (կ.) 50—12

Ծախվում են

1) «ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ԵՒ ՓԱՂՑՆԻ ՑԱՒԵՐԻ ԲԺՇԿԱՐԱՆ», նկարներով, բազմաթիւ խորհուրդներով և բէցէպտներով։ Անհրաժեշտ գիրք և պարզ ու հասկանալի գրված ամեն մի չափահասի համար. բազմաթիւ նախազգուշութեան կանոններ տրիպպէրով և այլ ցաւերով չը վարակվելու համար։ Գրքի մէջ կայ նաև սուր և խրոնիկական տրիպպէրի և բժշկութեան մասին, բէցէպտներով։ Գինը 50 կոպ.։
2) «ՓՈՐՁԱՆՔՆԵՐԻ ԱՌՋԵՒ ԲԺՇԿԱՐԱՆ», ամեն տեսակ պատահական փորձանքներ, հիւանդութիւններ։ Թունաւորութիւններ և նրանց շուտափոյթ օգնելը, Բազմաթիւ անոյին դեղեր և խորհուրդներ։ Շատ պարզ ու հասկանալի լեզուով։ Ամեն մարդու անհրաժեշտ գիրք գրպանի համար, և ամեն մարդ կարող է մեծ օգնութիւն հասցնել թէ իրան և թէ ուրիշներին։ Գինը 30 կոպ.։
3) «ՕԾԱՂԻ ՏԿԱՐԸ» ամենալաւ և ծիծաղաշարժ անեկդօտների ու սրախօսութիւնների ժողովածու։ Ծիծաղաշարժ տկճռի պատկերը գրքի երեսին։ Գինը 20 կ.։
Այս երեք գիրքը միասին պահանջողներին

ՁՐԻ ՈՒՂԱՐԿՈՒՄ ԵՄ ԻԲՐ ՆՈՒԷՐ

երեք հետևեալ գրքերը. 1) «Անկարմատի չալվարը» ծիծաղաշարժ վօդեվիլ չափահասների համար (գինն է 20 կ.), 2) «Րաֆֆի» պատկերով (գ. 10 կ.), 3) «Միևնոյն գաղաղում», պատմուածք հայ-թիւրքական կռիւներից, զինւորների նկարներով, գինն է 7.։
Գրքերի գինը և ճանապարհի ծախս 20 կոպ. անպայման առաջուց ղրկել մարկաներով։ Հասցէս՝ Тифлисъ. Семеновская ул. № 9. Медицинскому фельдшеру А. Г. Есаянцу.
(հ.կ.) 327. 100—74

Եղբ. Աւագարգսեանների

տնկարանը առաջարկում է պտղատու ծառեր սպանական ամենալաւ տեսակի՝ չափաւոր գներով. միամեայ ծառերը 15—20 ր., երկամեայ ծառերը 25—30 ր. հարիւր հատը։ Հասցէն՝ հասարակ, պահովագրված և դրամական ծրարների համար. Ст. Скра (Зак. ж. д.), Г. П. Авсаркисову. Կատալոգները ուղարկվում են ձրի։
(հ. կ.) 61. 10—3

„ՄՇԱԿԻ" ԽՄԲԱԳՐԱՏԱՆԸ ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ

Յօգուտ «Մշակի» ֆոնդի
հետևեալ գրքերը.
1) «ՄՇԱԿ» ԵՒ ՀԱՅ ԿԻՆԸ գ. 1 ր.
2) ՀԱՄԱԼԻ ՄԱՍԼԱՀԱԹՆԻՐԸ » — 30 կ.
3) ԿԱՅԷՆԻ ՃԱՆԿԵՐՈՒՄ, դրամա 5 գ. Ալ. Առաքելեանի » — 50 կ.
4) ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱԿ «ՄՇԱԿԻ» («Մշակի» յոբելեանի առիթով «Տարազի» հրատարակած ալմանախ) 1 ր.
5) ԳՐ. ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ, հատոր I 1 ր.
Վերոյիշեալ հրատարակութիւններից մի մի օրինակ պահանջողները ճանապարհածախս չեն վճարում։ 2. 0—1

ԱՐՀԵՍՏԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆ իրաւունքներով և ՀԱՇՒԱՊԱՀԱԿԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔՆԵՐ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԶԱՔԱՐԵԱՆ ՏԷՐ-ՍՏԵՓԱՆԵԱՆԻ

Բացվում է փետրվարի 10-ից զուգընթաց բաժանմունք։
Պարապմունքները երեկոյեան ժամը 7-ից։ Ուղղագրութեան դասընթացը 40 ռուբլի։ Վաճառվում է հաշւապահութիւնը ինքնուրոյն միջոցով սովորելու դասագիրք։
I Тумановская ул. (въ началѣ Черкезовской ул.) с. д. № 13.
(ե. հ. կ.) 64. 10—3

ՆՈՐ ՄԻՋՈՑ

Որպէս անվնաս, կատարելագործված և ամենալաւ միջոց նոր և հին Հօնորրէի (տրիպպէրի) դէմ, առաջարկում ենք կապսիւլներ «Ա» Յակոբեանի, (капсюли «А» Акопяна), որը թոյլատրված է գլխաւոր բժշկական խորհրդից № 765։
Բոլորովին բժշկվելու համար հարկաւոր են 4 արկղ, իսկ քրօնիկական (հնացած) հիւանդներին—վեց արկղ։
Գինն է՝ մէկ արկղի 2 ր. 50 կ. (60 հատ) } կարելի է ստանալ պօստով
» ½ արկղի 1 ր. 50 կ. (30 հատ) } վերադիր վճարով։
Ծախվում է բոլոր մեծ և յայտնի դեղատներում և դեղատան պահեստներում։ Գործադրելու ձեռնարկը կցվում է արկղին։ Գլխաւոր պահեստ է ամբողջ Ռուսաստանի համար. Москва, Срѣтенка, Просвиринъ, домъ 7. Հասցէն նամակների համար՝ Москва, почт. ящ. № 486, Акопяну. Հեռագիրների համար՝ Москва Акяносъ. (կ.) 1096. 12—6

ՏԵԽՆԻՔԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

ԻՆԺԵՆԵՐ

Տ. Ա. ԲՈՒԴԱՂԵԱՆԻ

Բագու, Կրասնօվօդսկայա փ. տ. Աւան-Իզբաշեանցի։ Հեռախօս № № 23-49, 23-50

Առաջարկում է ամբողջ Կովկասի և Պարսկաստանի համար խոկապէս ԴԻԶԷԼ շարժիչներ (մօտօրներ) յայտնի ԿՕԼՕՄԵՆՍԿԻ ընկ. մեքենայագործարանից։
Հորիզոնական անգլիական շարժիչներ, (մօտօրներ) «ԿՐՕՍԼԷՅ» ընկերութեան մեքենայագործարանից «Դիւրացրած Դիզել» սիստեմի, որ գործ է ածվում նաւթի բոլոր տեսակներով. նաւթի ծախսն է մի ժամում ամեն մի ուժին ½ ֆունտ կամ 200 գրամ։
Գազային շարժիչներ, որոնք բանում են թէ բնական և թէ գեներատորային գազով։
Ջրհան և ջրմուղ մեքենաներ (նասօսներ)։
Ջրի շարժիչներ (տուրբինաներ)։
Սառոյց պատրաստող մեքենաներ «Ֆէնիքս» ընկ. գործարանից։
Ամեն տեսակ էլեքտրական մեքենաներ և պիտոյքներ յայտնի «Դինամօ» ընկ. գործարանից։
Երկրագործական մեքենաներ՝ լօկօմօբիլներ, ցորեն մաքրող մեքենաներ, տրակտորներ և այլն՝ յայտնի ամենայն ամերիկական «ԿԷՅՍ» (Case) ընկեր. գործարանից։
Մեծ ճանապարհի վրա աշխատելու համար ԱՒՏՕՄՕԲԻԼՆԵՐ նոյն ամերիկական «ԿԷՅՍ» (Case) ընկերութեան գործարանից։
Վերոյիշեալ տեխնիքական գրասենեակը իր վրա է վերցնում զանազան գործարաններ սարքել և գործի գցել իր միջոցներով՝ ինժեներներով և վարպետներով։
Դիմել՝ Баку, Техническая Контора Т. А. БУДАГЯНЦЪ.
Արտասահմանից՝ Bacou (Russie) Bureau Technique T. A. Boudaguian, Ingénieur.
(հ.կ.) 551. 0—71

Типографія Канцеляріи Намѣстника Его Императорскаго Величества на Кавказѣ, Лорисъ-Меликовская улица, домъ казенный.